

Irudiak eta emaileak

Xabier Artiagoitia
(EHU-Gasteiz)

Abstract

This article analyzes Basque irudi (= 'seem') verbs within a generative framework and proposes that the ergative pattern displayed by this class of verbs arises because of the inherent lexical feature [-absolutive]. Irudi verbs also confirm Chomsky's (1995) contention that interpretable features (ϕ - and EPP-features) can be checked more than once but non-interpretable features like Case just once. The proposal accounts for the otherwise surprising properties of irudi verbs. First, their subjects bear ergative case when they have a predicate complement yet they resist a transitive analysis: the predicate cannot display object agreement with the verb, cannot be switched to genitive in derived nominals, cannot take part in TO-GEN constructions, and cannot be affected by derivational affixes possible with transitive verbs; all these are expected if the deep complement of irudi verbs is simply a small clause. The subject's ergative case is a result of the feature [-absolutive], which overrides the value that Basque generally sets for the Obligatory Case Parameter when there is a single argument, and activates the case feature of Tense; hence, we find ergative in the absence of absolutive. The feature [-absolutive] correctly predicts that irudi verbs cannot tolerate impersonal constructions with the verb izan. Second, when they select a finite complement clause, irudi verbs alternate between an impersonal reading and an ergative subject that is disputably raised from the complement clause. I defend that irudi verbs remain monoargumental when selecting a finite clause; the subject position is filled by either an expletive ergative, or by an argument raised from the embedded subject position. The raising option is analyzed as an instance of Ura's (1996) copy-raising. Basque has both the expletive, non-raising, option and the raising, more costly, derivation; the latter is less economical and hence preferred by a smaller number of speakers.

1. Sarrera*

Artikulu honetan *irudi* aditzak deituko ditudanak aztertuko ditut, asmo birekin aztertu ere: batetik, ingeles edota gaztelaniazko antzeko egiturekin dauzkaten kidetasunak eta aldeak agertu nahi ditut, eta, bestetik, orain arte euskal gramatikan aditzok bazter batean uzteko izan dugun joera aldatu eta daukaten garrantzia azpimarratu nahi nuke.

* Ikerketa hau Eusko Jaurlaritzaren PI-1999-18 ikerketa-proiektuaren barruan burutu da. Neure esker ona erakutsi nahi diet honako lagunei: Jose Ignacio Hualderi, *irudi* aditzetan interesa piztu izanagatik; Beñat Oyharçabal, Itziar Laka, Koldo Zuazo eta Marijo Ezeizabarrenari zenbait datu argitzeaga-

Irudi aditzak aipatzen ditudalarik, honako hauek dauzkat gogoan:

- (1) a. Jonek dotore ematen du jaka horrekin.
b. Horrela jantzita, gizona ematen duzu (EH: 215)
- (2) a. Jonek pertsona argia eta azkarra dirudi.
b. Ez dakit aberatsa ote zaren, baina aberatsa dirudizu.
- (3) a. Plazak arroltze bat iduri du, erdian zabal, bi muturretan hertsia (EH: 401)
b. Arbolen adarrek hilak iduri zuten (ibidem)

Bereziki adizki trinkoak onartzen dituen *irudi* aditzaz beraz ari naiz, beronen antzekotzat daukadan *iduri* + *ukan* egituraz, hala nola hegoaldean erabiltzen den *eman* aditzaren erabilera jakin batez. Aditzok, nik dakidala behintzat, erabilera nagusi bi dauzkate: bata arestian ikusi dugu; (1)-(3) horietako adibideetan, NOR-NORK jokia egiten du aditzak, eta ustezko NOR hori izen edo adjektibo predikatu bat izaten da sarri: *dotore*, *gizona*, *pertsona argia eta azkarra*, *aberatsa*, *arroltze bat* eta *hilak*. Zorrotzagoa izanez gero, esango nuke era biko predikatuak edo aurkitu ahal ditugula hor: adjektibo-sintagma zein bestelako sintagma modura gauzatzen diren egoeramaillako predikatuak, eta determinatzaile-sintagma bezala gauzatu ohi diren izaki-mailako predikatuak. Lehenak, denboran mugatuak diren ezaugarri iragankorrei, eta bigarrenak, aitzitik, ezaugarri iraunkorrei, berezkoei, dagozkie. Goiko adibideei lotuz: (1a) perpaus horretan, esaterako, iruditzen zaigu Joneren dotorezia jaka jakin bati lotutakoa dela, Jone jaka horrekin dotore dago antza, orokorrean zarpail samarra izan litekeen arren; (2)-ko adibideetan, berriz, Joneren argitasuna eta azkartasuna edo aberastasuna berezko ezaugarri bezala, denboran irauten duten ezaugarrien antzera sumatzen ditugu.

Esan ere, esan behar dugu DS predikatuen azpian izenak zein adjektiboak ezkutatatu daitezkeela:

- (4) a. Jonek {azkarra, tentela, jatorra...} dirudi
b. Jonek {bertsolaria, ertzaina, sendagilea ...} dirudi

Artikurik ez daramaten bestelako predikatuen artean, kategoria bat baino gehiagokoak daudela egiaztatzen dugu:

- (5) Argazki honetan...
 - a. Jonek *dotore* ematen du (adjektibo soil)
 - b. Jonek *pozik* ematen du (izena + egoerazko partitiboa)¹
 - c. futbol zelaia *hutsik* ematen du (adjektiboa + egoerazko partitiboa)

tik; Andolin Eguzkitza, Igone Zabala eta Jon Ortiz de Urbinari lehen zirriborro bati egindako iruzkinengatik; eta, azkenik, laugarren ataleko galdetegia erantzun zutenei, batez ere 1998-99ko *Euskal Simaxia* ikasgaiko ikasleei, niri laguntzeko erakutsitako eskuzabaltasunagatik. Hutsuneak neureak dira, jakina. Artikuluan barrena honako laburdurak erabiltzen dira: A = aditz, ABS = absolutibo, Adj = adjektibo, A(zaleko)-Egitura, Asp = aspektu, bet = betegarri, D = determinatzaile, DNB = denbora, *e* = subjektu isila, E = ergatibo, EH = Euskal Hiztegia, Sarasola (1996), espez = espezifikatzaile, HG = Igerabide 1999, I = izen, INF = inflexio, Konp = konplementatzaile, MEIG I = Mitxelena (1988), Po = postposizio, S(akoneko)-Egitura, XS = X-sintagma.

¹ *Egoerazko partitiboa* de Rijk (1972) emandako *stative partitive* deituraren itzulpena baino ez da, eta deitura neutralizat jotzen dut. Ikus hurrengo oharra.

- d. Jonek *nekatuta* ematen du (partizipioa + *-tal-rik*)
 e. Jonek *sutan* ematen du (postposizio-sintagma)
 f. Ezjakin batek *gaizki* ematen du
 gauzak nolnahi esaten (EH: 215) (aditzondoa)

Interesgarria litzateke predikatu mota hauen guztien kategoria argitu eta zehaztea, baina arazo horri ez diogu hemen orain helduko.² Artikulu hau idazteko orduan, autore honek ez dauka argi banan-banako korrespondentziarik ote dagoen aditz bakoitzaren eta predikatu motaren artean: *eman* aditzak era bietako predikatuak (DS predikatuak eta beste guztiak) onartzen dituen bitartean, ez du ematen hala denik *irudi* aditzaren kasuan:

- (6) a. Jonek {azkarra, tentela, bertsolari (on)-a, maisua...} ematen du
 b. ? Jonek {haurdun, pozik, sutan...} dirudi

Edozelan ere, argi utzi nahi dut (6b) bezalako perpausen estatusa ikerkizun dagoela, eta euskalkiz euskalki eta hizkeraz hizkera begiratu beharko liratekeela datuak (neurri handi batean euskara batuarenak benetakoak ez direlako, noski).³

Irudi aditz hauen bigarren erabilera mendeko perpaus konpletiboekin ikusten dugu:

- (7) a. Ematen du Jone gaixorik dagoela c. Iduri du Jone eri dela
 b. Badirudi Jone gaixorik dagoela

Norbera tentatuta ere egon daiteke honelako perpausetan benetako egitura inpersonal baten aurrean gaudela eta, beraz, aditzarekin komunztadura egiten duen NORK hori ezinezkoa dela esateko. Baina, hain zuzen ere, hortxe dago gakoa: hiztun batzuek horrelakoak (i.e. «Jonek ematen du gaixorik dagoela») onartuko dituzte, eta beste batzuek, berriz, ez. Gai hau deskribapen mailan bertan alde aurretik argitzerik ez dagoela eta, oraingoz alde batera utziko dut, artikulu honen laugarren atalera arte.

Artikulua honela antolatu dut: lehenbizi, bigarren atalean, *irudi* aditzen kide direnak gramatika sortzailean nola aztertu izan diren ikusiko dugu, aditzok perpaus osagarriak eta predikatu osagarri soilak hartzen dituzteneko kasu biak bereiziaz; ohiko azterbidearen arabera, aditzok argumentu bakarra eduki ohi dute beste hizkuntzetan, eta ez diote euren subjektuari inolako theta-rolrik ezartzen. Ondoren, euskaraz gauzak nola diren argitzen ahaleginduko naiz: hirugarren atalean, aditzok

² *Pozik* eta *hutsik* bezalakoak aditzondo argitzat eta *nekatuta* aditzondo itxurakotzat, biak nolabaiteko adberbiotzat beraz, jotzen ditu Euskaltzaindiak (1993); *pozik* bera adjektibotzat jotzen dute Zabalak eta Odriozolak (1994) beste lan batean; de Rijkek (1995) espreski baztertzen du egoerazko partitibodun hitzak adjektibotzat jotzea, eta adberbiotzat jotzen ditu; nik neuk, egoerazko *-ik* hau eta *-ta* nolabaiteko postposiziotzat jotzen ditut beste lan batean; *pozik* bezalakoetan partitiboa nolabaiteko postposiziotzat jotzea de Rijken beraren (1972) jatorrizko ikuspegia da. Nire ustez, egitura ihartuak badira ere, *-ik* duten predikatuak [_{POS}[AdjS] Po] edo [_{POS}[IS] Po] postposizio-sintagma zurruntzat jo daitezke, *poz-pozik*, *bakar-bakarrik* eta abarrek *bihotz-bihotzez*, *bete-beteen* hauen jokabide morfologikoa duten heinean. Banaketaren aldetik ere, *bakar-bakarrik* eta abar ez dira determinatzaile-sintagmak.

³ Esaterako, Iparraldeko hiztunek ez dute *eman* adiera honetan erabiltzen; gure aitak (Basauri) biak erabiltzen ditu; baina mendebaleko hiztun batzuek esan izan didate ez dutela ez bata ez bestea erabiltzen.

predikatu osagarria dutenean funtsean egitura iragankorrak ez direla erakutsiko dut, eta beste hizkuntzetarako proposatu izan den azterbide berdina proposatuko dut. Laugarren atalean, aldiz, aditz hauek perpaus osagarriak hautatzen dituztenean zer gertatzen den begiratuko dugu, eta euskaldunen artean komunztaduraren alorrean sumatzen diren joera nabarren berri emango dut. Joera nabar horiek berebiziko interesa daukate gramatika unibertsalaren ikuspegitik, baina aldi berean hirugarren atalean emandako azterbide horretan daukate iturburu. Hitz gutxitan esanda, artikulu honetan euskarazko *irudi* aditzak ingelesezko *seem* horren antzekoak direla erakutsiko dut, baina aldi berean saio bat egingo dut euskaraz ergatiboa, are perpaus osagarrietan, zer dela-eta agertzen den azaltzeko. Azalpen saio horretan giltzarria *irudi* aditzen [-ABS] tasuna izango da, beronek eragiten baitu ergatiboa agertzea.

Artikulu hau idazterakoan, Chomskyk (1986, 1995, Chomsky eta Lasnik 1993) sustatzen duen eta *Hatsarreak eta Parametroak* (HH eta PP aurrerantzean) izenaz ezaguna den ikerketa esparruaren barruan kokatzen dut neure burua; hartara, azken helburua biologiatik emanda datorkigun hizkuntz sena edo gaitasuna (*Gramatika Unibertsala* ere deitua) azaltzea delarik, hizkuntza bakoitza hitzun batek atzeman duen gaitasun horren gauzapentzat, barne jakintzatzat jotzen dut. Barne jakintza horren osagai gisa, hizkuntzen funtsezko berdintasuna azaltzen duten hatsarre orokorrak aurkituko ditugu, hala nola hizkuntzen arteko aldeen berri ematen duten aukera mugatu gutxi batzuk, *parametro* deituak; parametro hauek eskuarki buru funtzional eta tasun morfologikoen esparrukoak izaten dira. Lan honetan, euskarazko egitura jakin bat hartzen dut hizpide, eta egitura hori Gramatika Unibertsalaren testuinguran kokatzen eta azaltzen saiatuko naiz. Irakurleari ohartarazi behar diot ez ditudala aintzat hartu Chomskyk *Egitasmo Minimalistaren* izenburupean berriki proposatuko hainbat berrikuntza (bereziki 2000, 2001 lanetan).

2. *Irudi* aditzak gramatika sortzailean

Irudi aditzak tradizio sortzailean gutxi gorabehera *raising verbs* direlakoei, hots igoera-aditzei, dagozkie. Igoera-aditz hauetan ere, predikatu osagarriak eta perpaus osagarriak, biak, aurkitzen ditugu; gauzak horrela bikoizketa txiki bat egingo dugu, azalpena errazte aldera: lehenengo, osagarria perpaus oso bat denean gauzak nola diren ikusiko dugu eta, ondoren, predikatu osagarria sintagma arrunta denean zer gertatzen den gainbegiratuko dugu.

2.1. Igoera aditzen perpaus osagarriak

Igoera-aditzek mendeko perpaus jokatu gabe bat hartzen dutelarik osagarri, mendeko perpauseko subjektuak, bere perpausean kasu subjektiborik jaso ezinik, goiko, perpaus nagusiko, inflexioarekin egiten du komunztadura:

- (8) a. seems [John to be happy] (S-Egitura, oinarrizkoa)⁴
'dirudi John zoriontsua izatea'

⁴ Itzulpenak ia-ia hitzez hitz egin ditut, zentzuari larregi begiratu barik.

- b. John_i seems [t_i to be happy] (A-Egitura, eratorria)
 ‘John-ek dirudi zoriontsua izatea’
 c. * it seems [John to be happy]
 ‘badirudi John zoriontsua izatea’

Honelakoetan *subjektuaren igoeraz* hitz egiten dute ikertzaileek: mendeko perpau-saren subjektuak kasu arrazoiengatik igotzen du perpaus nagusira, bere perpausean dagoen INF jokaturgabeak, ingelesez behintzat, ezin baitio kasu subjektiborik ezarri; baina mendeko perpaus hori jokaturia izanik ez dago horrelako arazorik, eta perpaus nagusiko subjektu gunea izenordain betegarri batek beteko du, ez argumentu batek:

- (9) a. *it* seems that John is happy (erkatu 8c-rekin)
 ‘badirudi John zoriontsua dela’
 b. *Someone seems that John is happy
 ‘baten batek dirudi John zoriontsua dela’
 c. *John_i seems that t_i is happy
 ‘Johnek dirudi zoriontsua dela’

Ikusten dugunez, perpaus nagusiaren subjektu gunea argumentu baliorik ez duen *it* izenordainak bete behar du, zeren bestela, gune hori argumentu berri batek betetz gero, emaitza erabat txartzen da (=9b); jokatu gabeko perpaus osagarrien kasuan ez bezala, mendeko subjektuak perpaus nagusiaren subjektu gunea betetzeak (= 9c) emaitza okerrak sortzen ditu. Arrazoa da ingelesez, beheko subjektuak bere perpausean behin kasua jasoz gero, ez dagoela arrazoirik goiko perpauseko subjektu gunera mugitzeko.

Arestiko (8b) adibidearen *igoera*-analisi eskuarki hainbat argudiorekin defendatu ohi da. Berrikus ditzagun argudio horiek (cf. Radford 1988: 435hh eta 1997: 175hh):

- a. *John* subjektuak dauzkan murriztapen semantiko-thematikoak [to be happy] predikatutik datozkiola, eta ez *seem* aditzetik; izan ere, edozein determinatzaile-sintagma izan liteke *seem* aditzaren subjektu, beheko (mendeko) predikatua zein den aintzat hartu ondoren, noski:

- (10) a. The hypothesis seems to be true
 ‘hipotesiak dirudi egia izatea’
 b. * The egg seems to be true
 ‘arroltzeak dirudi egia izatea’
 c. The egg seems to be rotten
 ‘arroltzeak dirudi ustelduta egotea’
 d. * The hypothesis seems to be rotten
 ‘hipotesiak dirudi ustelduta egotea’

Murriztapen tematiko horiek errazago azaltzen dira, noski, mendeko perpausa-ren barrukotzat hartuta:

- (10') a. ___ seems [the hypothesis to be true]
 ‘dirudi hipotesia egia izatea’
 b. * ___ seems [the egg to be true]
 ‘dirudi arroltzea egia izatea’

- c. ___ seems [the egg to be rotten]
 'dirudi arroltzea ustelduta egotea'
- d. * ___ seems [the hypothesis to be rotten]
 'dirudi hipotesia ustelduta egotea'

Izan ere, ondo pentsatuz gero, bitxia litzateke aditz baten subjektu nor agertzen den mendeko perpaus osagarriaren barneko predikatuak erabakitzea. Eskuar-ki, ez dugu horrelakorik ikusten:

- (11) a. John says that the hypothesis is true
 'Johnek dio hipotesia egia dela'
- b. * The fish says that the hypothesis is true
 'arrainak dio hipotesia egia dela'

(11b) adibidea bitxia da arrainek ez dutelako hitz egiten... baina agi denez *say* 'esan' aditzak *erabakitzen* du nolakoa behar duen subjektua (hots, biziduna eta *mintzoduna*), eta zeintzuk murriztapen tematiko ezartzen dizkion; (10)-eko adibideetan, beheko predikatua da murriztapen horien guztien erantzule eta iturri, eta horrexegatik proposatzen dute ikerlari askok beheko (= mendeko) perpausetik *igotzen* dela subjektua.

b. Bigarrenez, *clausal idioms* direlakoen batasun semantiko-thematikoak eman ohi dira argudio modura; Radford-ek (1988) gogoratzen digun bezala, badira ingelesez subjektua ere barruan biltzen duten esaerak:

- (12) a. The cat is out of the bag
 'Katua poltsatik kanpo dago' = sekretua jakitera eman da (nahi gabe)
- b. The fur will fly
 'Larruak hegan egingo du' = borroka hasiko da

Berez, *the cat* DSak galdu egiten du bere esanahi idiomatikoa beste edozein aditzen subjektua denean:

- (13) The cat is anxious [PRO to be out of the bag]

Hor, perpausak *katuak poltsatik irten nahi du* (hitzez hitz: *katua irrikitan dago poltsatik ateratzeko*) beste esanahirik ezin du eduki. Ematen du beraz [the cat... out of the bag] esaera osorik gordetzen dela hiztegian, multzo zurrun eta ihartu bat bezala edo. Multzo hori zatitu edo bereiziz gero, (13) adibidean gertatzen dena alegia, galdu egiten da esapiderearen interpretazioa. Zer gertatzen da esaera osoa *seem* bezalako aditz baten osagarri denean? Ba, hor, ez dagoela arazorik *the cat* hori berori perpaus nagusiko subjektu bilakatu eta esapiderearen esanahiari eusteko:

- (14) The cat seems to be out of the bag
 'katuak dirudi poltsatik irtetea' [= badirudi sekretua jakinarazi dela]

Gertakari honek, jakina, azalpen erraza dauka baldin eta (14)-ko egitura egitura *eratorria* dela, eta S-Egituran hiztegitik bertatik esaera osorik txertatu dela esaten badugu:

- (14') a. ___ seems [the cat to be out of the bag] (S-Egitura, oinarrizkoa)
 'dirudi katua poltsatik kanpo egotea'
 b. The cat_i seems [t_i to be out of the bag] (A-Egitura, eratorria)
- ▲
 └──────────┘
 'katuak dirudi poltsatik kanpo egotea'

The cat DSak, hartara, bere θ -rola, bere interpretazio berezia, beheko gunean (aztar-na dagoen gunean alegia) jasotzen du. Gauzak horrela irudikatuz, jakina, *igoera* analisia onartzen ari gara.

c. Hirugarrenez, ingelesari dagokionez behintzat, *there* izenordain betegarriarekin beste argudio bat eraiki daiteke. Izenordain hau bakarrik izaten da posible existentziatzko aditzen subjektu modura, baina ez bestelako predikatu batzuen subjektu edo osagarri modura:

- (15) a. There {was/ arose / occurred} an unfortunate incident
 'there {izan/ sortu/ gertatu} zen zoritxarreko ezbehar bat'
 b. *I don't want to talk about there
 'ez dut *there*-ri buruz hitz egin nahi'
 c. * There hurt me
 'there-k mindu egin ninduen' d. *John gave there to Mary
 'John-ek Mary-ri *there* eman zion'
 (adibideak Radford (1988: 440) lanetik hartuak)

Eta, interesgarriro, posible da *seem* bezalako aditz baten subjektu modura, baldin eta mendeko perpausaren existentziatzko aditz bat badago:

- (16) There seems to have {been / *seen} an accident (Radford 1988: 440)
 'there-k dirudi istripua {gertatu izana / ikusia izatea}'

Hipotesi hutsez, pentsa liteke (16)-ko perpausaren analisia ez dela *igoera* egitura bat, kontrol egitura bat baino, baina Radford-ek gogoratzen duenez, *there* izenordainak ez dauka kontrolatzeko gaitasunik:

- (17) * There can't be peace without [PRO being war first] (Radford 1988: 440)
 'there ezin da egon bakea lehenago guda egon gabe'

Hartara, errazagoa da besterik gabe (16)-ko egitura egitura eratorritzat jotzea; *there* izenordaina existentziatzko aditza biltzen duen perpausaren barruan sortzen da:

- (16') a. ___ seems {there to have been / *seen an accident} (S-Egitura)
 b. there_i seems {t_i to have been/*seen an accident} (A-Egitura)
- ▲
 └──────────┘

... eta *there* izenordainaren eta aditz motaren arteko murrizketak (= ondo *be* aditzarekin, gaizki *see* aditzarekin) mendeko perpausaren barruko murrizketatzat jo daitezke.

d. Laugarren, May-k (1977: 102hh) nabarmendu duenez, subjektu-igoeraren analisia beste datu batek berresten du: zenbatzaileek interpretazio anbiguoak eduki ditzake *seem* bezalako aditzen perpaus osagarriekin, baina ez kontrol aditz arruntekin. Hara:

- (18) a. *Someone* seems to like Cecil's playing
 'baten batek dirudi Cecil-en jotzeko modua maite izatea'
 b. *Someone* is anxious for Monk to play Epistrophy
 'baten bat irrikitan dago Monkek Epistrophy jo dezan'
 (adibideak May (1977: 103) lanetik moldatuak)

(18a) perpausak interpretazio bi dauzka: «ematen du lagunuen batek edo bestek maite duela Cecil-en jotzeko modua»; edo «badago pertsona jakin bat zeinari buruz ematen duen Cecil-en jotzeko modua maite duela». Bigarren perpausak, berriz, interpretazio bakarra dauka: pertsona jakin bat badago Monk-ek Epistrophy jo dezan irrikitan dagoena. Lehen perpausaren interpretazio bikoitza *someone* zenbatzailea beheko perpausaren, igoeraren aurreko gunean, edo goiko perpausaren, igoeraren osteko subjektu gunean, interpretatu ahal izatearen ondorio litzateke:

- (18) a'. someone_i seems [t_i to like Cecil's playing]

Alegia, *someone* goian interpretatuz gero, zenbatzailearen irakurketa zabala edukiko genuke («badago pertsona jakin bat...»); behean, azterna ipini dugun lekuan, interpretatuz gero, zenbatzailearen irakurketa hertsia («badirudi baten bat dagoela...») edukiko genuke. Interpretazio bikoitza, beraz, igoera analisiaren eskutik doala esan daiteke.⁵

Ingelesezko *seem* bezalako igoera-aditzak, orduan, subjektu gune ezthematikoa dauka, berezko theta-rolik gabea; eta perpaus jokatugabeak osagarri hartzen dituenean soilik agertuko da mendeko perpausaren subjektua subjektu nagusi modura, *igoeraren* ondorioz. Beraz:

- (19) *seem*:
 a. argumentu-egitura: -θ, proposizioa
 b. kategoria-hautapena: [+Konp-S]

Gaztelaniaz ere, antzeko paradigma ikusten dugu:

- (20) a. Los jóvenes parecen estar desencantados
 b. * Los jóvenes parecen que están desencantados
 c. Parece que los jóvenes están desencantados

(Fdz. Lagunilla eta Anula 1995: 142-3)

Nabarmena denez, aditz nagusiarekiko komunztadura eta kasu-ezarketa perpaus jokatugabeekin baino ez da sumatzen, subjektuaren igoera gertatu den seinale; osterantzean, mendeko subjektuaren mugimendua ez da zilegi.

Perpaus jokatu osagarriak aztertu ondoren, gatozen predikatu osagarri soilen egoera ikustera.

2.2. Igoera aditzen predikatu osagarriak

Predikatu osagarri soilak osagarri hartzen dituztenean, *igoera* aditzak sasikopulatioz (Moro 1997) jo ohi dira, subjektu eta predikatu bat lotzen baitituzte bere-

⁵ Xehetasunetarako ikus May (1977, 1985), eta Hornstein (1995, 1999). Zenbatzaileen interpretazio bikoitz honen aurka Chomsky bera (1995: 327) mintzatzen da; ikus baita Lasnik (1999) ere.

ziki; hartara, ez diote euren subjektuari inolako murrizketa semantikorik ezartzen, eta predikatua bera da subjektuak dauzkan murriztapenen iturburua:

(21) a. John looks happy	(cf. John is happy)
'John-ek zoriontsua dirudi'	'John zoriontsua da'
b. The house looks old	(cf. The house is old)
'etxeak zaharra dirudi'	'etxea zaharra da'
c. ?? The house looks happy	(cf. ?? The house is happy)
'etxeak zoriontsua dirudi'	'etxea zoriontsua da'
d. * The forest looks happy	(cf. * The forest is happy)
'basoak zoriontsua dirudi'	'basoa zoriontsua da'

Seem eta horrelako aditzen osagarria perpaus bat izan beharrean predikatu hutsa denean ere, subjektuaren igoeraz hitz egiten da gutxienez Stowell-en (1978, 1981) eta Burzioren (1986) lanez geroztik. Alegia, honako egitura eratorriak ontzat ematen dira:

(22) a. John _i seems [t _i happy]	b. John _i is [t _i happy]

Azaleko subjektuak S-Egituran predikatuarekin halako osagai trinkoa osatzen duela aldarrikatu izan dute arestian aipaturiko autoreek. Batez ere, teoria barruko arrazoinamenduak erabili dira; S-Egituran subjektuak eta predikatua osatzen duten *perpaus txiki hori* osagai beregain modura ikusten da barzuetan:

(23) a. I consider [John stupid]	c. I want [you by my side]
'John ergela begitantzen zait'	'Zu neure ondoan nahi zaitut'
b. [John happy]? I have never seen that.	
'John zoriontsu? Sekula ez dut horrelakorik ikusi'	

Bestetik, Burziok existentziazko predikatuetakoa alternantzia hauek:

(24) a. Three students are in the garden	b. There are three students in the garden
'hiru ikasle baratzean daude'	'badaude hiru ikasle baratzean'

S-Egiturako egitura berarekin lotzen ditu:

(24) c. ___ are [three students in the garden]	(S-Egitura, oinarrian)
'dira hiru ikasle baratzean'	

Alegia, egitura bietan aditzaren osagarri den perpaus txiki batekin abiatuko ginateke: *there* dugunean, subjektu logikoa perpaus txikiaren barnean gelditzen da; osterantzean, perpaus txikiko subjektuak gora igo, eta [espez, INF] gunea beteko du. Hartara, arestiko hiztegi sarrera ingeleseko *seem* aditzari dagokionez, beste honekin osatu beharko litzateke:

(25) <i>seem</i> :
a. argumentu-egitura: $-\theta$, proposizioa ⁶
b. kategoria-hautapena: perpaus txikia (dagokion kategoriakoa: AdjS...)

⁶ Chomsky (1981: 105h) *proposizio* deitzen die [John sad] bezalako perpaus txikiei *seem* aditzak hautapen bakarra daukala azpimarratzeko. Nik neuk, aukeran, *ezaugarria* eta *egoera* hartuko nituzkeen perpaus txikiak dauzkan rol semantikoak izendatzeko; izaki eta egoera mailako predikatuei dagozkie deiturak. [*Seem* + predikatu osagarria] egituretan igoerarik ez dagoela defendatzen duen ikuspegi baterako, ikus Williams (1983, 1994).

Zenbait aditzek (cf. *sound*) bigarren aukera hau baizik ez daukate, baina *seem* edo *appear* bezalakoek, berriz, aukera biak (19 eta 25) onartzen dituzte.

Ingeleseko (eta gaztelaniazko) igoera-aditzak *Hatsarreak eta Parametroak* ikermoldean nola aztertu izan diren ikusi ondoren, gatozen orain euskarazko *irudi* aditzen egoera aztertzeraz.

3. *Irudi* aditzak eta euren garrantzia

Euskarazko *irudi* aditzek, predikatu osagarri soila hartzen dutelarik, *izan/egon* kopulatiboek dauzkaten antzeko murriztapen tematikoak dauzkate subjektuari dagokionez:

- (26) a. Jonek zintzoa dirudi / a'. Jone zintzoa da
 b. * Mahaiak zintzoa dirudi / b'. * Mahaia zintzoa da
 c. Amaiak dotore ematen du / c'. Amaia dotore dago
 d. * Semaforoak dotore ematen du / d'. * Semaforoa dotore dago

Hau da: *izan* edo *egon* aditzaren subjektu edozein DS izan daitekeen neurri bertsuan esan dezakegu edozein DS izan daitekeela *irudi* aditzen subjektu; murriztapen ia bakarra⁷ predikatuak ezartzen duen theta-rol edo interpretazioarekin bat etortzea da:

- (27) a. Mahaiak burdinazkoa dirudi / a'. Mahaia burdinazkoa da
 b. Semaforoak izorratuta ematen du / b'. Semaforoa izorratuta dago

Ikusten denez, ez daukagu eragozpen handirik traba egiten zuten arestiko (= 26ko) subjektuei egokia den predikatu bat aurkitzeko.

Perpauk kopulatiboan kasuan, azaleko subjektuak eta predikatuak S-Egituran perpauk txikia osatzen dutelako jarrera hartu ohi da tradizio sortzailean (bereziki Stowell 1978tik aurrera), eta berdin egin izan da euskaraz ere (cf. Zabala 1993):

- (28) a. ___ [Jone zintzoa] da / c. ___ [Amaia irakasle] dago
 b. ___ [Amaia haserre] dago / d. ___ [zinema aretoak etxetik gertu] daude

Izan ere, [Jone zintzoa], [Amaia haserre, irakasle], [zinema aretoak etxetik gertu] bezalako perpauk txikiak euskaraz ere ikusten ditugu osagai modura, noiz aditz batek azpikategorizatuak (29a-c), noiz osagai beregain modura (29d-h):

- (29) a. *Jone zintzoa* iruditzen zait
 b. *zinema aretoak etxetik gertu* nahi ditut
 c. *Amaia fisika-irakasle* ipini dute
 d. *zinema aretoak etxetik gertu* !? Bai zera!
 e. Zer nahi dugun!? *Amaia irakasle!*

⁷ Alde txiki bat badago *izan/egon* eta *irudi* aditzen artean; *irudi* aditzek postposizio sintagma banaka batzuk baino ez dituzte onartzen, eta *izan/egon* bikoteak gehiago:

(i) Ana {etxean, zurekin, dirurik gabe} {dago, da}
 (ii) Anak {*etxean, *zurekin, ??dirurik gabe} {ematen du}

Ingelesez ere badira antzeko murrizketak (Stowell 1983); dena dela, murrizketok argitzea lan honen mugetatik kanpo gelditzen da.

- f. Rodanoren haraindiko ertzean oina tinkatu dut *Jainkoa lagun* (EH: 714)
 g. *bera sendagile, bera erizain* (EH: 231)
 h. Gau hartan esnatu egin zen, *aboa lehor*, eta baso bat ur edatera... (HG: 63)

Horretaz gain, perpaus txikiaren barruko DS horrek Uztardura Teoriarako subjektu legez funtziona dezake, eta *subjektu* jokabide hau nolabaiteko *perpaus* baten aldeko argudiotzat jotzen da:⁸

- (30) a. Luisek [Amaia bere buruarekin haserre] ikusten du
 b. * Luisek [Amaia_i berarekin_i haserre] ikusten du

Arestiko adibide hauetan guztietan, perpaus txikiak, aditz eta inflexiorik gabeko perpaus antzekoaz alegia, hitz egiterik dagoen neurrian, *izan* eta *egon* aditzen beraien osagarri izan daitezkeen egitura berdinak aurkitzen ditugu. (30a-b) adibideetan nabarmena da lehenean *Amaia* eta *bere buruarekin* nahitaez direla lagun bera eta bigarrenean *Amaia* eta *berarekin* ezin direla lagun bera izan. Datuek erakusten digute kako arteko perpaus txikia bera dela Uztardura Teoriak (A eta B hatsarreek zehazkiago) aintzat hartzen duen eremu hurbila.

Puntu honetara etorrira, arazo edo galdera garrantzitsu eta deseroso batekin egi-ten dugu topo: *izan* aditzaren antzera aztertu behar ditugu *irudi* aditzarekin sortzen diren egitura predikatibo arruntak? Baietz edo ezetz erantzunda ere, nola azaldu behar dugu ergatiboa agertzea *irudi* aditzekin? Zein ondorio dauka honek guztiak ergatibitatea bera ulertu eta azaltzerakoan?

Galdera honi erantzuten (edo erantzuten saiatzen) jarraian hasiko naiz, baina aurreratu dezadan ondorioa: *irudi* aditzek *ere* perpaus txikia har dezakete osagarri, eta beraz, ergatiboaren agerpenak ez du zerikusirik izango iragankortasunaren kontzeptuarekin.

3.1. *Irudi* aditzak eta argumentutasuna

Esana dugu artikulu honen sarreran bertan *irudi* aditzak *nor-nork* aditzak direla; pentsa liteke, besterik gabe, 'predikatua = nor' eta 'subjektua = nork' parekatuz gero, funtsean *irudi* aditzek partaide edo argumentu bi dauzkatela, eta ez bat, eta horregatik agertu behar dutela ergatiboa eta guzti. Aditzaren *argumentu* zentzu sintaktikoan ulertzen da hemen: aditzak berariaz eskatzen duen eta harengandik θ -rola jasotzen duen sintagmatzat jotzen dut.

Gauzak nahiko laburtuz, gogora ekarri behar dugu ergatibitatearen ikuspegi hau azken finean Lakaren (1993a) *Nahitaezko Kasu Parametro*arena bera dela: oro har argumentu biko perpausetan hizkuntza guztiak berdina dira eta argumentu bakarrekoetan bereizten dira; hizkuntza ergatiboetan, argumentu bakarreko perpausen subjektuak aditzari dagokion kasua (objektiboa) azalduko du, eta hizkuntza nominatiboetan, argumentu bakarreko perpausen subjektuak DNB buruari dagokiona (subjektiboa) agertuko du:

⁸ Zabalak dioenez (1993: 329hh), osagaitasunaren aldeko argudioak ez dira beti garden-gardenak. Haren lanera jo bedi zehaztasun gehiagoren bila.

- (31) *Nabitaetzko Kasuaren Parametroa*
 ekonomia: argumentu bat → kasu bat
 a. hizkuntza nominatiboetan: isiotu DNB buruaren Kasu-tasuna
 (DS bakarra = kasu subjektiboa)
 b. hizkuntza ergatiboetan: isiotu Aditz buruaren Kasu-tasuna
 (DS bakarra = kasu objektiboa)
 (Laka 1993a: 169 lanetik moldatua)

Latina da lehenaren adibidea, eta euskara bigarrenarena:

- (32) *latina* *euskara*
 a. mulier mulierem vide c. emakumeak emakumea ikusi du
 b. mulier (*mulierem) cade d. emakumea (*emakumeak) erori da
 (Laka (1993a) lanetik moldatua)

Bestela esanda: hizkuntza nominatiboetan, kasu objektiboa (eskuarki *akusatiboa* deituta) agertzeko, ezinbestekoa dugu kasu subjektiboa *ere* agertzea; hizkuntza ergatiboetan, aitzitik, kasu subjektiboa (eskuarki *ergatiboa* deituta) agertzeko, kasu objektiboaren beharra dago. Ergatibitatearen ikuspegi honek, beraz, ergatiboaren beraren agerpena absolutiboa agertzearen baldintzapean ipintzen du.

Euskararen ergatibitatearen ikuspegi honi beste batzuk kontrajarri ohi zaizkio: beste autore batzuek (Levin 1983, Ortiz de Urbina 1989, Holmer 1999) ergatibo atzizkiak ergatibodun determinatzaile-sintagma hau S-Egituran aditzaren kanpo argumentua dela (ez aditzaren osagarria) adierazten du, baina ez nahitaez argumentu edo DS bi daudenik; beste autore batzuek, berriz, aditz bakoitzaren hiztegiko auke-ratzat, berezko kasutzat jotzen dute ergatiboa agertzea (Oyharçabal 1992). Teoriak teoria, eta Lakaren *Nabitaetzko Kasuaren Parametroa* funtsean zuzentzat joko dudan arren, ez dagokigu orain auzia erabakitzea,⁹ baina bai *irudi* aditzen kasuan argumentu bi daudelako hipotesia eta kanpo argumentu bat dagoelako hipotesia, biak, erratuak direla erakustea. Ikus dezagun zergatik.

3.2. *Jonek zintzoa dirudi* bezalakoetan argumentu bi zergatik ez dauden

Irudi aditzek osagarri predikatu soila hartzen duten kasuetan ergatiboa (NORK) eta predikatua (zorioneko NOR hori) argumentu bereizi bi direla aldarrikatzeak azaldu gabe uzten du *izan* eta horrelakoetan zergatik ez den berdin gertatzen, eta, horrenbestez, zergatik ezin duen subjektuak ergatiboan agertu:

- (33) a. *Jonek azkarra da b. Jonek azkarra dirudi

Balizko erantzunak bilatzen hasiz gero, erantzunetariko bat haxe izan liteke: (33a)-n benetako DS argumentu bakarra *Jone* dela, eta euskaraz argumentu bakarra dagoelarik, argumentu horrek kasu absolutiboa hartzen duela; hipotesi honetan, jakina, [Jone azkarra] perpaus txiki hori *izan*-en argumentutzat har liteke, baina ez DS argu-

⁹ Nire iritzia apalean, *Jonek zintzoa dirudi* bezalakoak arazo dira printzipioz Laka, Levin, Ortiz de Urbina eta Holmer ikertzaileentzat, bai eta, gero esango dudanagatik, Oyharçabalentzat ere. Guztientzat dira arazo, beraz.

mentutzat, eta horregatik ez luke kasua hartuko; eta hipotesi berean, [azkarra] predikatuak berak ere ez luke kasu absolutiborik hartuko.

Zorrotz aztertuta, baina, erantzun honek ez du gauza handirik azaltzen: izan ere, *izan* aditzerako egiten ditugun suposizio berdinak egin genitzake *irudi*-rako, bereziki ezaugarri tematikoei erreparatuta aditz biak antzekoak direla ikusi ondoren. Hala ere, batetik besterako aldea hor dago, temati: batak ergatiboa hartzen du, eta besteak ez.

Irudi aditzen ergatiboa iragankortasunaren bidez azaltzeko saio horrek, gainera, beste hainbat hutsune ditu. Esaterako: sarreran ikusi dugunez, *irudi* aditzek askotan ez dute DS predikatu bat edukitzen osagarri, beste era bateko predikatua baino:

(34) Jonek {dodore, pozik, nekatuta, gaizki...} ematen du

Hemen *Jonek* ergatiboan agertu beharra nekez defenda liteke predikatu osagarria absolutiboan agertu beharragatik: egiazko izen-sintagmarik (= DSrik) ezean, oso zaila da absolutiboa dagoenik esatea. Datu hau garrantzi handikoa da.¹⁰

Bigarrenez, DS predikatu osagarri bat dagoelarik ere, DS horrek ez du jokutzen ohiko argumentuen erara: batetik, ezin du jabetza-genitiboan agertu aditzetik eratorritako izenaren osagarri agertzen denean, eta bestetik ezin du aditz batetik eratorritako hitz elkartu sintetiko batean parte hartu. Puntu honetan kontraste nabarmena dago *eman* aditzaren egiazko erabilera iragankorraren eta *irudi* erabileraren artean:

(35) a. Jonek odola ematen du	(36) a. Jonek bertsolaria ematen du
b. odolaren {ematea, emailea}	b. * bertsolariaren {ematea, emailea}
c. Jone odol-emailea da	c. * Jone bertsolari-emailea da

Odolaren emaile/emate bezalakoak zilegi izateko baldintza jabetza-genitiboan agertzen den izen-sintagma dagokion (kasu honetan *eman*) aditzaren argumentua izatea da; (36b) adibidearen argitara, ez dirudi *bertsolaria* DS *eman* aditzaren argumentu denik. Bestalde, *odol-emaile* eta *berri-emaile* bezalakoak zilegi izateko, izen elkartuaren lehen osagaiak aditzaren barne argumentua behar du; (36c) adibideak erakusten du *bertsolaria* ez dela orduan *eman* aditzaren barne argumentua. Bistan denez, *bertsolaria* bezalako DS predikatu batek ez du ohiko DS argumentuek bezala jokutzen, eta orduan nekez esan daiteke *Jonek bertsolaria ematen du* horretan *Jone* argumentu bat eta *bertsolaria* beste bat denik: kontuak ez zaizkigu garbi ateratzen. Beste horrenbeste esan dezakegu *Jonek bertsolaria dirudi* bezalakoez, **bertsolariaren iruditze amaigabea*, **bertsolari-iruditzaile*, **bertsolari-irudile* adibide okerrak lekuko.

Hirugarrenez, datu nahiko erabakigarria *eman* dezakegu argumentu biren hipotesia atzera botatzeko: predikatuek, are DS kategoriakoak izanda ere, ezin dute aditzarekin komunztatu, benetako argumentu absolutiboak izatera esperoko genukeenaren kontra:

¹⁰ Beste hizkuntza batzuetan litekeena da DS predikatuek kasuaren beharra izatea. Hizkuntza horietan egitura kopulatiboak iragankorrak ei dira. Ikus honetaz Maling eta Sprouse (1995). Euskaraz, hala ere, predikatua DS, AdjS, IS edo Po-S izan, subjektuaren kasua ez da aldatzen.

- (37) a. Jonek eta Mirenek *bertsolariak* ematen *dute*
 b. * Jonek eta Mirenek *bertsolariak* ematen *dituzte*
 cf. c. Jonek *begiak* emango *lituzke* alabaren bizia salbatzeko
 d. * Erretratu honetan Jonek *ni* ematen *nau*¹¹
- (38) a. Bizitzaren pausok pertsonen kontrako *mina leberkariak dirudi*e (HG: 42)
 b. * ... *mina leberkariak dirudizk*ite
 c. {dirudigu / *dirudizkigu}, {dirudizu / *dirudizkizu}, ...
 d. *nirudizu, *hirudigu...

Adibide hauek guztiek, (37b) eta (38b) adibideek batik bat, agerian uzten dute auziaren muina: *bertsolariak* eta *mina leberkariak* predikatu osagarri pluralek ezin dute pluraleko komunztadura eduki aditzarekin; bitxia bada ere, predikatu bezala pertsona-izenordain bat erabiliz gero ere (= 37d, 38c-d), ez dago komunztadurarik, seguruenera benetako argumenturik ere ez dagoelako.¹² Honetan ere, bat datoz *irudi* eta *izan* (cf. Zabala 1993):

- (39) a. Ni zu banintz... b. Haiek ez dira gu, eta gu ez gara haiek

Orokorrean, ez *eman* aditzak ez *irudi* aditzak ez dute numero edo pertsona komunztadurarik agertzen zorioneko *NOR* horri dagokionez; eta *irudi*-ren adizki trinkoetan ere, *NOR*k saila besterik ez da aldatzen (38)-k aditzera ematen duenez. Kontuan hartuta gaur egun euskalari gehienek (Euskaltzaindia 1987, Oyharçabal 1989, Laka 1993b, Gómez eta Sainz 1995, Fernández 1997, Ormazabal & Romero 1998) hirugarren pertsonako *NOR* absolutibo singularraren komunztadura markatzen \emptyset dutela, ez dago arrazoirik *Jonek zintzoa dirudi* bezalakoetan DS argumentu bi daudela pentsatzeko, edo predikatuak inolako komunztadurarik egiten duela pentsatzeko, predikatu hori DS kategoriakoa izanda ere.

Hartara, *irudi* aditzen subjektuak eta predikatu osagarriak nolabaiteko perpaus txikia osatzen dutelako hipotesia ez da hain bitxia egiten; hori bai, ergatiboa zergatik azaltzen den argitu gabe daukagu oraindik.

3.3. *Jonek zintzoa dirudi* bezalakoetan absolutiborik zergatik ez dagoen

Aurreko azpiatalean suposizio bat eginez jokatu dugu: argumentu batek kasua eta komunztadura, biak, behar dituelakoa alegia. *Jonek zintzoa dirudi* bezalakoetan, erakutsi dugu *zintzoa* hori ez dela ohiko argumentu bat eta ez duela aditzarekin komunztatzen; ondorioz, kasurik ere ez daukala esan genezake. Baina arrazoiak daude komunztadura eta kasua gauza bi direla pentsatzeko: Oyharçabalek (1993a), esaterako, argi asko erakutsi du euskarazko adizki alokutiboetan ageri den *bi* edo *zu* horiek ez

¹¹ Honako hau ere ez da oso borobila:

(i) ? Erretratu honetan Jonek *ni* ematen *du*

Baina, aukeran, (i) adibide hau nabarmen hobea da testuko (37d) hori baino.

¹² Ez gara esaten ari euskaraz argumentuek soilik komunztatzen dutenik, argumentu direnek komunztatu beharra daukatela baino (ikus, hala ere, Ormazabal eta Romero 1998). Argumentu ez direnek ere komunztatu dezakete aditzarekin, adizki alokutiboetan esaterako (Oyharçabal 1993a): beraz, berauetan mintzaidearekiko komunztadura dago, baina mintzaidea ez da aditzaren argumentua.

direla argumentuak eta ez dutela kasurik, komunztaduran parte hartzen duten arren. Gauzak horrela, norbaitek arrazoitu lezake *Jonek zintzoa dirudi* edo *Jonek dotore ematen du* perpausetan, *zintzoa* eta *dotore* predikatuek eurek jasotzen dutela kasu absolutiboa, komunztadurarik ez dagoen arren, eta horregatik dagoela subjektua ergatiboan.

Argudioak ematea nahiko zaila den arren, aukera hori hiru arrazoirengatik baztertu daiteke.¹³ Lehenik, berriro ere, *izan* eta *egon* aditzekin egiten dugu topo: haue-tan ere predikatuak kasu absolutiboa jasoko luke, eta orduan esperoko genuke *irudi* aditzetan bezala subjektua ergatiboan azaltzea, hain zuzen ere gertatzen denaren kontrakoa, zeharo kontrakoa.

Bigarrenez, jakina da determinatzaile partitiboa kasu absolutiboan («NOR») baino ez dela azaltzen euskaraz:

- (40) a. Jonek ez du *dirurik* ematen c. *ez du *dirurik* zoriontasuna erosten
b. Ez da *dirurik* etorri

Irudi aditzekin, berriz, ezinezkoa da DS predikatuak determinatzaile partitiboarekin azaltzea, egiazko kasu absolutiboa jasotzekotan esperoko genukeen bezala, eta honetan *izan* aditzak bezala jokaten dute:¹⁴

- (41) a. Jonek ez du inola ere zintzoa ematen *baina*
a'. *Jonek ez du inola ere *zintzorik* ematen
b. Jone ez da inola ere zintzoa *baina*
b'. *Jone ez da inola ere *zintzorik*

Hirugarrenez, eta azkenez, Iparraldeko TO-GEN egiturek bide ematen digute predikatuek kasurik ez daramatela erakusteko; ezaguna da aditz iragankorren osagarriek aukeran daukatela jabetza-genitiboan azaltzea nominalizazioetan:

- (42) a. Deliberatu dugu zuk *sagarrik* biltzea b. Deliberatu dugu zuk *sagarren* biltzea

Alternatzia honen interpretazio bat hauxe izan daiteke: jabetza-genitiboa abstraktuki ezarritako kasu absolutiboa gauzatzeko aldaera bat baino ez dela. Testuinguru honetan, jakingarria da Iparraldean erabiltzen den *iduri izan* aditzarekin zer gertatzen den. Hara:

- (43) a. On da epaile batek zintzo iduri izaitea
b. * On da epaile batek zintzoaren iduri izaitea

Ikusten denez, TO-GEN egitura ezinezkoa dugu *iduri ukan* aditzarekin, predikatuek kasu absolutiboa edukiz gero espero zitekeenaren kontra; hartara, komunztaduraren alorrekoa ez den beste arrazoi bat badaukagu *irudi* aditzen predikatu osagarriak kasurik jasotzen ez duela pentsatzeko.

¹³ Oro har, predikatuek kasurik behar ez dutela aldarrikatu ohi da HH eta PP eremuan (cf. Chomsky 1986, Moro 1997). Baina ikus 10. oharra.

¹⁴ Irakurleari gogorarazten diot batetik *zintzoal zintzorik* bikoteetan determinatzaile sintagmak eta, bestetik, *butsik, pozik...* bezalako egoerazko partitiboetan postposizio-sintagmak bereizten ditudala, de Rijk (1972) lanean bezala. (41)-eko epaiak lehenari dagozkio. Hala ere, onartu behar da predikatuek eta partitiboa ezin elkartzeari, kasu arazoagatik barik, partitiboari egotzi ohi zaion *zenbatzaile* izaeragatik gerta litekeela.

3.4. Eratorpen atzizkiak eta *irudi* aditzak

Irudi aditzen argumentu ezaugarriak aztertzeko, eratorpen morfologiaren datueta-
ra jo dezakegu, eta hor ere emaitzak adierazgarriak dira. Atzizki bi aztertuko ditugu.

Irudi aditzen kasuan argumentu bi ez daudelako ondorioa heltzen gara berriro
-*garri* atzizkiaren azterketaren eskutik: Artiagoitia (1995) lanean *garri* atzizkia argu-
mentu biko aditzek onartzen dutela aldarrikatzen dut; aditza iragankor arrunta izan
daiteke (cf. 44a) edo barne argumentu biko (cf. 44b):

- (44) a. ikusi → ikusgarri b. mindu → mingarri

Proposamen horren argitara, hauxe egiaztatzen dugu: *irudi* edo *eman* aditzek ez
dutela horrelakorik onartzen. Ikusi bestela:

- (45) a. *irudigarri, *emangarri b. *ergel-irudigarri, *bertsolari-emangarri

Hau da, **ergel-irudigarri* ('ergela ematen edo emanarazten duen zera') edo **bertso-
lari-emangarri* ('bertsolaria ematen edo emanarazten duen zera') bezalako hitzak ezi-
nezkoak dira.

Gatozen orain *-le* eta *-t(z)aile* atzizkien azterketara. *Irudi* aditzaren kasuan, datu
gehigarri bat eman daiteke ergatiboan azaltzen den DS hori aditzaren kanpo argu-
mentua ere ez dela argudiatzeko: Azkaratek (1995) eta Artiagoitiak (2000) eska-
razko *-le* eta *-t(z)aile* atzizkiek aditz oinarria dutelarik aditz horrek kanpo
argumentuduna izan behar duela erakutsi dute. Hots:

- (46) a. kolaboratu → kolaboratzaile f. hartu → hartzaile
b. eskiatu → eskiatzaile g. ikusi → ikusle
c. mintzatu → mintzatzaile h. izan → *izale
d. jarraiki → jarraitzaile i. erori → *erorle
e. jazarri → jazarle j. jaio → *jaiotzaile

Adibideotan sumatzen dugunez, aditzak ez du zertan iragankorra izan: *eskiatu* edo
kolaboratu, ez dugu *ezer* eskiatzen edo kolaboratzen, eta hala ere *-tzaile* atzizkia onar-
tzen dute aditzok. Ekialdekoak diren NOR saileko *mintzatu*, *jazarri* eta *jarraiki* adi-
tzen kasuan, beste horrenbeste esan daiteke. Kanpo argumentu argia daukaten baina
osagarririk ez daukaten aditz hauei *aditz ezerгатiboak* deritze gramatika sortzailean.
Hortaz, galdera honi erantzun behar diogu: aditz ezerгатiboak ote dira eztabaidagai
ditugun *irudi* aditz hauek? *Irudi* aditza bera ikusita, ematen du *-tzaile* edo *-le* atziz-
kiak ez direla onargarriak, nahiz eta atzizkiok eskuarki kanpo argumentua daukan ia
edozein aditzek onartzen dituen:

- (47) *iruditzaile, *irudile

Eman-en kasuan, jakina, *emaile* hitza zeharo arrunta da, baina aditzaren erabilera
iragankorraren bidez azaltzen da; *emaile* izenak ez dauka zerikusirik *zintzoa* edo *ber-
tsolaria* ematearekin, *odola*, *dirua* edo *berriak* ematearekin (hau da, *eman* iragankorra-
rekin) baino:

- (48) a. odol emaile, diru emaile, berri emaile...
b. odola eman, dirua eman, berriak eman...

Onartu behar dugu eratorpen morfologiaren datu hauek kontu handiz hartu behar direla: ezaguna da eratorpen morfologiaren arauetan salbuespenak egon ohi direla. Baina, bestaldetik, gaur egungo euskaran hitz eratorrien alorrean aditz atzizki eman-korrik badago, horiek *-garri* eta *-t(z)aile* dira; zentzu horretan, argumentu-egituraren aldetik behar diren baldintzak betetz gero, ez dugu espero salbuespen asko egoterik. Bere laburtasunean edo urritasunean bada ere, *-garri* eta *-t(z)aile /-le* atzizkien inguruko datu hauek iradokitzen dute, hurrenez hurren, *irudi* aditzetan egiazko argumentu bi ez daudela eta azaleko subjektua ez dela aditzaren beraren kanpo argumentua.

3.5. *Irudi* aditzak eta zenbait egitura inpertsonal

Aditz baten subjektua aditzaren kanpo argumentua ez dela erakusteko erabiltzen izan den beste test bat hautazko *pro* pluralaren interpretazioa da (Belleti eta Rizzi 1988). Subjektua isilean gorde dezaketen hizkuntzetan, hau da *pro drop* hizkuntzetan, hirugarren pertsona pluraleko subjektu isilak hautazko interpretazioa ('baten bat') eduki dezake, baina aukera hau kanpo argumentua daukaten aditzetara mugatzen da antza. Esaterako:

- (49) a. Udaletxetik deitu dute (aguazila izan da, seguru)
 b. Nire lagun bat atxilotu dute (diotenez, Guardia Zibila izan da)
 c. Lurrera erori dira (* Josu izan da, seguru)

Adibideotan, *erori* aditz ez-akusatiboak ez du onartzen *pro* ("haiek") subjektu plural horren interpretazio hautazko hori, baina bai *deitu* bezalako aditz ez-ergatibo batek edo *atxilotu*-ren moduko aditz irangakor arrunt batek. Zer dugu *irudi* aditzekin?

- (50) Etxe horretan aberatsak ematen dute (* seme nagusia da, seguru)

Itxura batera, *irudi*-aditzak kanpo argumenturik ez daukaten aditzen taldera lerratzen dira. Test honekiko behintzat, ez du ematen *irudi*-ren subjektua aditzaren beraren kanpo argumentutzat jo behar dugunik. Bakarka hartuta, test hau ez da agian esanguratsuegia, baina orain arteko beste argudio guztiekin batera ikusita, berriro egiaztatzen dugu *irudi*-aditzak ezin direla aditz irangakor edo ez-ergatibo arruntzat jo.¹⁵

Beste egitura inpertsonal batzuk *izan* aditzarekin egiten direnak ditugu (Albizu 2001); hor bereizi ohi dira, beste hizkuntza batzuetan bezala, inpertsonal generikoak (denbora bururatu bati lotuta ez daudenak) eta existentziatzko inpertsonalak (denbora bururatu bati lotuta daudenak eta subjektu gisa egiazko pertsonaren bat edo beste inplikutzen dutenak). Adibide bina eman ditzagun:

- (51) a. Camilleriren nobelak erraz irakurtzen dira
 b. Espainian asko hitz egiten da Euskal Herriari buruz
 c. Camilleriren nobelak ugari irakurri ziren iaz
 d. Atzoko irratsaioan asko hitz egin zen Euskal Herriari buruz

¹⁵ Beste kontu bat da hautazko interpretazioaren ezintasun hau nola azaldu behar den; Belleti eta Rizzi-
 rentzat kanpo-argumentu bat ez edukitzearen ondorio bada ere, Pesetsky-rentzat (1995) *egilerik* eza-
 ren zantzua baino ez da.

Lehen adibide bikotean ez dugu aditzera ematen inor jakinik dagoela Camilleriren nobelak irakurtzen edo Euskal Herriaz hitz egiten, baina bigarren bikotean inplizitua da baten batek irakurri egin zituela nobelak edota hitz egin egin zuela Euskal Herriari buruz. Aditz ezakusatiboen ezaugarria da lehen tankerakoak, existentzialak, baino ez dituztela onartzen:

- (52) a. Bide honetatik arinago joaten da
 b. * Atzo hamarretan batzarra egin zen eta gero Moyua Plazara joan zen
 (adibideak Albizuren lanetik moldatuak)

Irudi-aditzek, beren aldetik, ez dituzte onartzen ez inperzonal generikoak ez existentzialak:

- (53) a. * Gorbata jantzita, dotore {ematen/ iruditzen} da
 b. * Bizarrik gabe gazteagoa {ematen/ iruditzen} da
 —
 c. * Urte luze batez, zorientzua {eman / irudi} zen Euskal Herrian

Irudi aditzen azken ezaugarri honen berri emateak luze joko luke, egitura inperzonalen azterketa orokorra beharko genukeelako, eta gure asmoa artikulua honetan apalagoa da; irakurle saiatuak Albizuren lanera (ale honetan) jo dezake argibide bila. Dena dela, iruditzen zait datu hauek, *irudi* aditzak ohiko aditz irangakorretatik eta are aditz ezergatiboetatik urrun daudela agerian ipintzen duten neurrian, nabarmendu beharrekoak direla.

3.6. Azalpen baterantz

Irudi aditzek predikatu osagarri soila hartzen duten kasuen (alegia *Jonek zintzoa dirudi* bezalakoan) azterketa iragankorra edota ezergatibo hutsa baztertu dugularik, hasierako arazora itzultzen gara: ergatiboaren beraren agerpena alde batera utzita, ez dugu arrazoi sendorik *izan* edo *egon* aditzekiko egitura kopulatiboak eta *Jonek zintzoa dirudi* bezalakoak modu banatan aztertzeko. Ezberdintasun bat badago gutxienez: *irudi* aditzak perpaus osoak ere har ditzakeela osagarri, eta *izan* aditzak, berriz, ez.¹⁶ Dena den, *irudi* aditzen perpaus osagarrien estatusa bera nahiko argi ez dagoela-eta, euren azterketa laugarren atalera arte atzeratu dugu. Oraingoz behintzat, honexek ardura digu: ezin dugu ziurtatu predikatu soilak hartzen dituzten *irudi* aditzak eta *izan* aditzak ezberdin aztertu behar direla. Hortaz, hiztegi sarrera honetan pentsatu behar dela ematen du:

- (54) *irudi/eman*:
 a. argumentu-egitura: $-\theta$, proposizioa¹⁷
 b. kategoria-hautapena: perpaus txikia

¹⁶ *egon* aditzak, ostera, bai:

(i) (Ba)nago etorriko dela (EH: 205)

¹⁷ Ikus 6. oharra.

Perpau txiki hori, printzipioz, DS kategoriakoa izan daiteke aditz bietarako, eta hizkeren arabera eta aditzaren arabera, bai AdjS, bai IS hutsa, bai postposizio-sintagma, bai partizipioa izan daitezke.

Eta ergatiboa, beraz, zergatik agertzen da? Puntu honetan kontserbadore jokatuko dugu, eta ergatiboa *irudi* edo *eman* aditzaren hiztegiko tasun bereziren baten ondorioztat joko dugu. Nola eman aditzera berezitasun hori? Erabat baztertuko dut aditzok [+ERG] tasuna daukatela esatea: *Nahitaezko Kasuaren Parametroa* bere horretan hartuta, kasu ergatiboa kasu subjektiboa litzateke zentzu abstraktu batean, DNB (= denbora) buru funtzionalari lotua, eta horrenbestez ez dugu espero aditzaren hiztegi sarreran buru funtzionalaren ezaugarri bat aipatuta agertzea. Zein beste aukera gelditzen zaigu? Nahitaezko Kasuaren Parametroari eutsi nahi badiogu behintzat, aukera bat hauxe izan daiteke: jo dezagun aditzok duten ikasi beharreko tasuna [-ABS] dela, kasu absolutiborik ez dutela ezartzen alegia. Hau da:

- (55) *irudi/eman*: [-ABS]
 a. argumentu-egitura: $-\theta$, proposizioa
 b. kategoria-hautapena: perpau txikia (DS, AdjS, IS...)

Hiztegiko aurkezpen horrekin, perpau txikiaren barruko subjektua hiztegitik bertatik *itzalita* datorren absolutibo kasua erkatu ezinean gelditzen da, nahiz eta, berez, DS argumentu bakarra egonik, aditzak absolutiboa ezarri beharko lukeen (*izan*-ek bezala). Horren ondorioz, kasu absolutiborik ezean, Denbora buru funtzionalak ezartzen duen kasu subjektiboa (ergatiboa alegia) isiotu behar da eta horixe erkatuko du subjektuak. Eskematikoki:

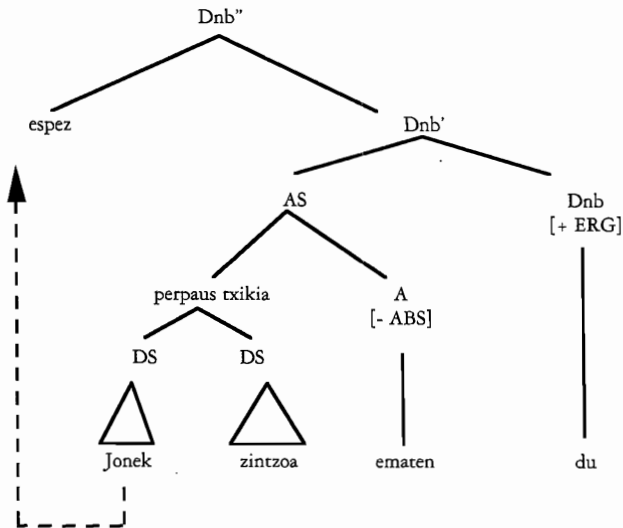
- (56) baldin eta orduan
 A [-ABS] → *isiotu Dnb buruaren Kasu tasuna* (ergatiboa)

Alegia, *irudi* aditzak lexikoki absolutiboa ezin ezartzeko moduan adierazten edo markatzen direla eta, ondorioz, Dnb buruari dagokion kasu tasuna pizten dela esaten ari gara. Jakina, NOR saileko aditzen kasuan, NOR hori absolutiboa ageri da, baina hor ez dugu zertan proposatu kasu absolutiboa aditz bakoitzarentzat *hiztegian* zehazten denik: horrelakoetan aditz bakoitzaren argumentu ezaugarrietatik Nahitaezko Kasuaren Parametroak zuzenean zehazten du DS argumentu bakar bat egonda argumentu horri A buruak ezartzen duen egiturazko kasua ezarri behar zaiola, aditza zeinahi dela ere.¹⁸

Ikus dezagun argiago arbola-diagrama baten bidez proposamenaren nondik norakoa:

¹⁸ *Nahitaezko Kasuaren Parametroa* abiapuntutzat hartu dudan arren, baliteke ergatiboa iragankortasunarekin hertsiki lotu beharrean aditz bakoitzaren hiztegiko hautua izatea (cf. Oyharçabal 1992) edo S-Egiturako gune jakin bati atxikitzea (cf. Levin 1983). Hemen aldarrikatzen ari naizen bakarra hauxe da: *irudi* eta *eman* aditzen kasuan *behintzat*, aditz horien berorien hiztegiko bereizgarritzat jotzen dudala ergatiboarekin azaltzea, eta aditzok ez diotela ergatiboaren ohiko moldeari jarraitzen.

(57)

[Jonek zintzoa] perpau txikia izango genuke oinarrian,¹⁹ eta horixe litzateke *eman* aditzaren argumentu eta osagarri bakarra. *Jone* hori ergatiboa duelarik agertzeko arrazoia *eman* aditzaren hiztegi sarreran adierazitako bereizgarria litzateke: hone-lakoetan, *eman* aditzaren [-ABS] tasunak kasu absolutiboa indargabertzen du eta, *espero litekeen absolutiboaren orde*, perpau txikiaren DS subjektua ergatiboa erkatzera behartzen du.²⁰

Egin dugun proposamena arrazoitzeko orduan, beste datu bat ere gogoratu behar da: *irudi* aditzek ez dutela datiboa onartzen, hainbat NOR-NORK aditz arruntek ez bezala, eta datiboa onartzekotan NOR-NORI modura jokatzten dute. Hona hemen adibideak:

- (58) a. Jonek zintzoa ematen du *baina* b. *Jonek zintzoa ematen dit
 (59) a. Jonek zintzoa dirudi *baina* b. *Jonek zintzoa dirudit
 cf. c. Jone zintzoa iruditzen zait

Ikusten denez, *berezitzat* jo daiteke *eman* aditzaren *irudi* erabilera hau, ez baitu onartzen *eman* aditzak adiera arruntean onartzen duen datibodun sintagma; era berean,

¹⁹ Perpau txikiaren azterbide ugarien artean hautatzerakoan neutrala naiz, eta horrexegatik «perpau txiki» soil batez bataiatu dut horko osagaia: subjektua espezifikatzaile zein adjunktutat har daiteke. Perpau txikirik gabeko azterbide baterako, ikus Williams (1983, 1994).

²⁰ A eta Asp bereizten dituen azterbide batean, Asp burua da kasu absolutiboaren iturria. Alde horretatik, *irudi* aditzen bereizgarria Asp ardatzik ez edukitzea izan liteke. Hipotesi horretan, NOR saileko aditzak eta *irudi* aditzak bereizteko, NOR saileko aditzek Asp burua badaukatela esan beharko genuke (cf. Laka 2000; Chomsky (1995: 4. kap.) kontrako iritzia du).

irudi aditza NOR-NORI *iruditu* bihurtzen da datiboa agertarazi nahi dugun bezain laster. Zeharka bada ere, datu hauek *irudi* aditzen hiztegi mailako berezitasunaren zantzutat har daitezke; alegia, ez dira erabat erregularrak, eta alde horretatik ez da harritzekoa hiztegian berezko tasunen bat edukitzea.²¹

Hemengo azterbide xumeak, bestalde, *irudi* aditzen hainbat ezaugarri ondo aurreikusten ditu: *-garri* atzizkiarekiko jokabidea espero izatekoa da, hor aditzak ez daukalako bi argumenturik, bakarra (= perpaus txikia) baizik; beste horrenbeste esan daiteke *-t(z)aile* atzizkiarekiko jokabideaz: aditzaren beraren kanpo argumenturik ezean, aditzak ezin onartuko du atzizki hau. Gainera, atzizki honen kasuan, **bertsolariaren ematealemailea* bezalako ezgramatikaltasunerako bigarren arazoia ere nahiko argi ikusten dugu: izenek berezko kasu genitiboa ezartzeko, kasua ezartzen dioten sintagma horri theta-rola ere ezarri behar diote Chomskyren (1986) Uniformetasunaren Baldintzagatik, eta kasu hauetan ez dute *bertsolaria* predikatua theta-markatzen, perpaus txiki osoa baino.²² Komunztaduraren aldetik ere, hor DS argumentu bakarra dago, eta ez dago, beraz, komunztadura bi DSrekin egiterik.²³

Labur esanda: ergatiboa gorabehera, ez dugu argudio sendorik aurkitzen NOR-NORK tankerakotzat jo ohi diren *Jonek zintzoa dirudi* bezalako perpausetan bi argumentu (ergatiboa eta absolutiboa) daudenik edota ergatiboa aditzaren beraren benetako kanpo argumentu bati dagokionik pentsatzeko. Areago: predikatuak kasu absolutiborik ere ez duela jasotzen ematen du. Hortaz, hipotesirik huts edo soilena onartu dugu: hipotesi horrek *irudi* aditzak beste hizkuntzetako antzeko egiturekin berdintzen ditu, eta neurri batean *izan/egon* aditzekin ere parekatzen. Testuinguru honetan azalkizun geratu da ergatiboaren beraren agerpena, eta hori *irudi* aditzen hiztegi tasun baten ondorioztat jo dugu.

4. *Irudi* aditzak eta perpaus konpletiboak

Irudi aditzek predikatu osagarria daukaten egiturak aztertutakoan, sasoia da perpaus osagarriak azter ditzagun. Atal honetan lehenbizi (4.1. azpiatalean) arazoaren muina eta aurretik izan diren euskarazko ikerketak azaltzen ditut; ondoren, galdeketa batetik ateratako emaitzak, beronen ondorioak, eta neure analisisa emango ditut 4.2, 4.3 eta 4.4. azpiataletan, hurrenez hurren.

4.1. Aurrekariak eta arazoak

Irudi aditzen perpaus osagarrien funtsezko arazoa Axularren harako esaldi hark laburbiltzen du ondoren:

²¹ Euskaraz ez bezala, gaztelaniaz datiboarekiko bateraezintasuna predikatu motaren arabera erabakitzen da; ikus honetaz Torrego (1996).

²² Egia esan, DS predikatuak kasua behar ez badute, azalpen hau lekuz kanpo legoke (cf. Chomsky 1986).

²³ Albizuren (2001) arabera, euskarazko perpaus inpersoneletan aditzak beti ezarri behar du kasua; *irudi* aditzak [-ABS] direnez, hots aditza kasuari dagokionez indargabetuta dagoenez, nire predikzioa da aditzok ez dutela egitura inpersoneletan onartuko. Predikzioa, ikusi dugunez, guztiz betetzen da. Zehaztasunetarako, ikus Artiagoitia (2001).

- (60) Orai *badirudi euskarak* ahalke dela, arrotz dela, eztela iendartean ausart, entregu, bithore eta ez trebe (Ax 10)

Hots: zer dela eta ageri da *euskara* DS ergatiboan *dela* aditzaren subjektu bada? *Dirudi*-rekin komunztatzen duenez, aditz honek ergatibodun subjektua bera eta perpaus osagarria, argumentu bi hortaz, dauzkala ondorioztatu behar ote dugu, artikulua honetan orain arte eraman dugun ildoaren kontra? Edo *euskarak* hori, *dirudi*-rekin komunztatu arren, beheko perpausetik mugitutako, *igotako*, izen-sintagmatzat jo behar dugu, ingelesez bezala? Axularrena bitxikeria ez dela argi uzteko, komeni da gogoratzea ez direla horrelako adibideak falta geroagoko literatur tradizioan:

- (61) a. Eskeini digun ingurutxoko *dantzariak* prozesio batean dabiltzala *dirudite*, edo meza nagusia ematen. (MEIG I: 165)
 b. (*Espainolek*) *iduri dute* ez dakitela borrokatzen elgar sangratu gabe. (J. Hiriart Urruty: 10)
 c. ('duela') *hitz horrek iduri du* eskuara dela. (J. Hiriart Urruty: 85)

Dakidala, Pello Salaburu dugu arazo honetaz arduratu den euskalari ia bakarra, eta ardura hori lan bitan (1987c, 1987d) azaldu du, lehenean batez ere. Salabururen irizian euskaraz *irudi* aditzak (edo zehatzago *iduri du*, horixe baita berak aipatzen duen aldaera) benetan hartzen ditu argumentu bi perpaus osagarriak hautatzen dituenen;²⁴ berezitasun modura, bai, egia da *iduri* aditzarekin komunztatzen duen DS arguentuak erreferentziakide modura ulertzen den hutsune bat eduki *obi* duela mendeko perpausan, baina berau gertatzea ez omen da nahitaezkoa, (62c-d) adibideak lekuko:

- (62) a. Haur honek *iduri du* goxokiak eman dizkiotela
 b. Apaiz honek *iduri du* Apezpiku egingo dutela (Salaburu 1987c: 75)
 c. Apaiz honek *iduri du* Apezpikua oso haserre dagoela (ibidem: 77)
 d. Fragak *iduri du* F. Gonzalezek berriz ere irabazi duela
 (Salaburu 1987d: 124)

Salabururen arabera, lehen bi adibideetan, *iduri*-ren lehen argumentua *haur hau* eta *apaiz hau* ditugu, eta bigarrena perpaus osoa (050a); interpretazio naturalenean behintzat, mendeko perpausetan *haur hau* datibo gisa eta *apaiz hau* absolutibo gisa ulertuko ditugu hurrenez hurren, isilkako DS bezala. Beheragoko (c-d) adibideetan, berriz, ez dugu mendeko perpausetan *apaiz hau* eta *Fraga* DS horien erreferentziakidea den sintagma-hutsunerik sumatzen.

Orain zehatz-mehatz errepikatuko ez ditugun argudioetan oinarrituta, Salaburuk, arrazoiz nire ustez, baztertu egiten du (62a-b) adibideak ingelesezko igoera-aditzen kide zuzentzat jotzea; izan ere, irakurleak aise egiazta dezakeenez (ikus artikulua 2.1. azpiatala), horrelakoetan jokatu gabeko perpausak ageri dira ingelesez, baina jokatuak ageri dira euskaraz. Salabururen ustez, euskarazko datuok iradokitzen dute *iduri du* aditz iragankor arrunta dela, nahiz eta beharbada hurbil dagoen kontrol aditza izatetik: itxura batean *irudi* aditzaren subjektu den horrek maiz (baina ez beti) kontrolatu egin behar du mendeko perpausoko DS isilen bat, hutsune horren erreferentziakidea izan behar du.

²⁴ Salaburuk ez ditu *irudi* aditzen predikatu osagarri soilak aztertzen.

Salabururen azterbideak, hala ere, badauka zalantzaroko puntu bat; ondoko (63a-b) adibideetan,

- (63) a. iduri du haur honi goxokiak eman dizkiotela
 b. iduri du apaiz hau apezpiku egingo dutela (Salaburu 1987c: 75)

ageriko subjekturik ezean, *iduri du* horren subjektuak honako subjektuaren parekoa behar luke:

- (64) esan du haur honi goxokiak eman dizkiotela

Alegia, benetako argumentua den hirugarren pertsona ergatibo singular bat ulertu beharko genuke, egiazko 'hark' bat alegia. Salaburuk berak aitortzen duenez, gauzak ez dira horrela, eta (63)-koak bezalako adibideetan «halako egitura inpersonal bat edo izango genuke» (1987c: 79). *Inpersonalitasun* honek, nahi gabe, ingelesezko *it* izenordain betegarria gogorarazten digu. Hartara, litekeena da (63)-ko adibideetan azken batean perpaus argumentu bakarra egotea; subjektu gunean nahikoa genuke (*it* horren antzerakoa den) hirugarren pertsonako halako izenordain ergatibo betegarri bat dagoela suposatzea. Eta honekin lotzen dut *irudi* aditzez arduratu izan den beste ikertzaile baten aipamena.

Oyharçabalek (1992: 325), hain zuzen ere suposizio horren kontra hitz egiten du; harentzat, kasu ergatiboa hiztegitik zehaztuta datorren berezko kasua da eta aditz bakoitzak theta-rol jakin bat ezarri behar du kasu ergatiboa esleitzeko; hortaz, ezinezkoa da azterbide honetan subjektu ergatiboa aditz baten hiztegi- edo argumentu-ezaugarrietatik at agertzea, betegarri huts modura. (63)-ko adibideetan, subjektu ergatiborik balego, are betegarri hutsa izanda ere, Oyharçabalek ergatiboaren eta aditzen theta-markatzearen artean ezartzen duen banan-banakotasuna urratuko litzateke, Chomskyren (1986) Uniformetasun Baldintza bera alegia. Gauzak horrela, Oyharçabalek (63)-ko adibideak eguraldi aditzen antzekotzat (cf. *euria egin du*) jotzen ditu, eta nolabaiteko sasiargumentua dagoela ematen du aditzera.

Salaburu eta Oyharçabal ikerlarien ekarpenak ohargarri badira ere, nire uste apailean, hainbat eragozpen daude lehenaren datuak eta bestearen azterbidea bere horretan eta besterik gabe onartzeko; hau dela eta, duela bi urte hitzun batzuen artean galdeketa bat egitea erabaki nuen. Galdeketa horietaz hitz egin aurretik baina, labur-labur azalduko ditut aipatutako autore bi horien ekarpenetan sumatu uste ditudan hutsuneak.

Lehenbiziko hutsunea datuetan dago: galdeketa bera egin baino lehen konturatu nintzenez, hitzun guztiek ez dituzte Salaburuk emandako adibideak onartzen; are gehiago, hitzun askok (62a-b) adibideak onar ditzakete (62c-d) adibideak eurak onartu gabe. Gainera, badira (62a-b-c-d) adibideak eurak onartu gabe ere honelako adibide bat onartzen duten hitzunak:

- (65) Jonek nekatuta dagoela ematen du

Hain zuzen ere, Axularren (eta Mitxelenaen edo Hiriart-Urrutyren) adibidearen antzekoa den hau hitzun gehienek onartzen dute, Salaburuk emandako (62a-b-c-d) adibideak onartu ez arren. Honek guztiak esan nahi du Salabururen azterbidea ezin dela egia osoa izan, edo ezin dela euskara osoaren egia izan behintzat.

Bigarren arazoa (63)-ko adibideek erakutsi dute. Adibide horietan zaila da *irudi* aditza argumentu bikoa dela defendatzea, euskaraz isilkako subjektua dugunean subjektua agerian jar baitaiteke eskuarki:

- (66) a. *berak* esan du haur honi goxokiak eman dizkiotela (cf. 64)
 b. * *berak* iduri du haur honi goxokiak eman dizkiotela
 (* = 63a adibidearen interpretazio berdinarekin)

Beraz, (63)-n, aukera bi daude: edo ez dago subjekturik eta alde horretatik *irudi* aditza hor argumentu bakarrekoa da; edo badago subjektua, baina subjektu isil hori betegarri hutsa da, ingelesezko *it* horren modukoa. Subjektu horren agerpena *Islapen Hatsarre Zabalduek*, perpausaren [espez, DNB] gunea beterik behar duela dioen baldintza alegia, eragingo luke, ezerk eragitekotan. Ondorioz, (62)-ko datuak eta euren azalpena onartuta ere, ezin ditugu (63)-koak era berean azaldu; bestela esanda: Salaburuk dioen bezala *iduri* aditzak (62)-n argumentu bi dauzkala onartuko bagenu ere, (63)-n ezin esan liteke gauza bera.

Hirugarrenez, erakuts daiteke eguraldi aditzen subjektua sasiargumentua dela, baina (63)-ko adibideetako subjektua, subjekturik bada behintzat, ez dela sasiargumentua. Sasiargumentuek ezin dute erreferentziarik eduki, baina beste argumentu edo sasiargumentu bat kontrolatzeko ahalmena daukate oro har. Euskaraz ere berdin ikusten dugu:

- (67) a. ezin du elurra egin hotzik egin gabe.
 a'. ezin du pro_E elurra egin [*e* hotzik egin gabe] ($pro = e$)
 b. euria egingo du eguna argitu baino lehen.
 b'. pro_E euria egingo du [*e* eguna argitu baino lehen] ($pro = e$)

Adibideotan, pro_E izenordain isilak *e* subjektu isilaren erreferentzia (edo erreferentziarik eza) kontrola dezake; mitologiaren inguruko sinesmenak alde batera utzita, ez dugu aipatzen *nork* egiten duen euria edo elurra, baina paradoxikoki elurra egiten duenak hotza egiten duena izan behar du. Eguraldi aditzetan falta den subjektu hori neurri batean ez da argumentua (ezin aipatzekoa da eta!), baina neurri bertsuan bada argumentua, erreferentzia kontrolatzeko gaitasuna erakusten duen neurrian. Hortixek datorkio *sasiargumentu* deitura (Chomsky 1981ez gero). (63)-ko adibideak bezalakoetan, berriz, subjektu gunean horrelako sasiargumenturik ez dagoela frogatu daiteke, horko subjektuak beste bat kontrolatzeko gaitasunik ez daukan neurrian. Hona hemen:

- (68) a. Jone zintzoa dela ematen du Jone bera ezagutu ondoren
 a'. * pro_E Jone zintzoa dela ematen du [*e* Jone bera ezagutu ondoren] ($pro_E = e$)
 b. badirudi nekatuta zaudela lanari ekin baino lehen
 b'. * pro_E badirudi nekatuta zaudela [*e* lanari ekin baino lehen] ($pro_E = e$)

(68a) adibidean *ematen duenak* ('*emaileak*' !?) ezin du *ezagutu* aditzaren subjektua izan; alegia, perpausak ez du esan nahi «norberak/batek aditzera ematen du Jone zintzoa dela norberak/batek Jone ezagutu ondoren», baizik eta «itxura da Jone zintzoa dela norberak Jone bera ezagutu ondoren». Era berean, (68b) adibidea gaizki dago *dirudi-*

ren subjektua *ekin* aditzaren subjektu gisa ulertuta.²⁵ Perpaua ondo legoke, jakina, *zaude*-ren subjektua eta *ekin*-ena erreferentziakidetzat hartuz gero («zuk zeuk lanari ekin baino lehen»). Datu hauek, orduan, iradokitzen dute *ematen du* eta *dirudi* aditzen subjektua, ustezko subjektua oraingoz, ez dela ez benetako argumentua ez sasiargumentua. *Irudi* aditzen perpau osagarriei dagokienez, argumentu bakarrean pentsatzen hasi behar dugula *ematen du*, *pace* Islapen Hatsarre Zabaldua.

Laburbildu dezagun. Aurretik izan diren ikerketen azterketatik eta berauen kritikatik argi geratzen dira honako puntuak: (a) ez dago eredu bateraturik euskal hiztunen artean *irudi* aditzen perpau osagarriei dagokienez; (b) arestiko (63)-koak bezalako perpauetan perpau osagarria da itxura batean *irudi* aditzaren argumentu bakarra; (c) oraindik zehazteke dauden zenbait testuinguru eta hizkeratan, *irudi* aditzarekin komunztatzen duen subjektu ergatiboa azaltzen duten adibideak aurkitzen ditugu, eta berauek azalpenen bat behar dute; (d) azalpenak, nolahi ere den, ez dauka zerikusi zuzenik ingelesezko (edo gaztelania-frantsesezko) igoera-egiturekin, eta alde horretatik Salaburuk eta Oyharçabalek arrazoia daukate erabat.

4.2. *Irudi* aditzei buruzko datu berriak

Arestiko aurrekari guztiekin, orain dela urte bi galdetegi bat banatu nuen Gas-teizko EHU-ko Filologia eta Geografi-Historia Fakultatean Euskal Filologiako laugarren urteko ikasleen artean, eta hemeretzi lagunek, hamalau euskaldun zahar eta bost euskaldun berri, erantzun zuten, guztiak 21-24 urte bitartekoak. Galdetegiaren hasierako asmoa lar anbiziotsua zen: *irudi* aditzek nolako predikatu osagarriak onartzen dituzten aztertzea; *eman*, *dirudi* (eta, ahal zela, *iduri du*) aditzen artean batetik bestera predikatu osagarrien araberako aldeak dauden egiaztatzea; perpau osagarrien eta perpau nagusiko komunztadura ergatiboaren arteko lotura argitzea; ergatiboaren agerpena eta sintaxi-hurrenkeraren arteko loturarik dagoen ikustea. Galdetegiak 29 x 3 perpau zeuzkan, 29 galdera aditz bakoitzeko (*dirudi*, *eman*, *iduri du*). Ikertzaile honen esperientziarik ezak eta ikasle batzuen arreta faltak galdetegiaren balioa gutxitu zuten: adibide batzuk ez zeuden seguru asko ondo pentsatuta; *dirudi* adizki trinkoa dela ez zen behar bezala aintzat hartu galdetegia osatzerakoan; ikasle batzuek *dirudi* eta *eman* aditzei zegozkien adibideak ere epaitu zituzten, bietako bat ez dutela erabiltzen aitortu arren. Errakuntza hauen jakitun, 1999ko maiatzan aurreko galdetegiaren antzeko beste bat banatu nuen *sidelez* e-posta zerrendan, eta zazpi lagunek erantzun zuten; oraingoan, galdetegiak 19 perpau zeuzkan, denak *eman* aditzarekin eginda-koak, eta erantzule bakoitzari adibideak bere hizkerara egokitzeko eskatzen zitzaion. Ikergai dugun puntuari dagokionez, bigarren galdetegi honetako adibideak eta lehenengokoak berdinak ziren, txikikeria bat edo beste alde batera utzita; bizpahiru adibide moldatu edo hobetu egin nituen bigarren galdetegirako, eta ondoren datozen azalpenetan argitzen dut zein diren adibideok.

²⁵ (68b) horren ordez, beste adibide hau ere eman liteke:

(i) Badirudi busti egin zarela euria bota aurretik

Hor ere, *dirudi*-ren subjektu horrek ('dirudienak') ez dauka gaitasunik *bota* aditzaren subjektua kontrolatzeko. Bestela esanda: (67)-an ez bezala, kasu honetan *dirudiena* eta *euria botatzen duena* ez datoz bat.

Aipatu ditudan zailtasun eta gabezia hauek gorabehera, hemen galdetegiaren emaitzak plazaratzen ditut, nire ustez datu gehienak nahiko argiak eta esanguratsuak direlako eta, metodologia-oztopo guztien gainetik, jakitera emateko modukoak begitantzen zaizkidalako. Espreski adierazi ezean, ulertu behar da *eman* aditzaz diogunak berdin-berdin balio duela *irudi* aditzerako. Erantzunak aipatzerakoan, batez ere euskaldun zaharrak diren hiztunen emaitzak aipatuko ditut: 14 lehen galdetegian eta 7 bigarrenean; 21 beraz. Hiztunei, kasu guztietan perpausak ontzat, zalantzazkotzat (?), oso zalantzazkotzat (??), eta onartezintzat (*) jotzen zituzten adierazteko eskatu nien.

Hona galdetegi hartatik harira datozen adibideak²⁶ eta beraien inguruko iruzkinak dakartzat. A eta B hizkiak galdetegi dagozkie; hartara "A + B" adierazteak perpausak galdetegi bietan dagoela esan nahi du; A edo B soilak perpausak galdetegi bakarrean agertu zirela adierazten du.

a. *ergatiboa agertzeaz*. Hona hemen erabilitako perpausak:

- (69) a. Jonek ematen du nekatuta dagoela (A + B)
b. Jonek nekatuta dagoela ematen du (A + B)

Perpausokin egiaztatu nahi nuen ea hiztunek benetan onartzen duten ustez mendeko perpausaren subjektua denak *irudi* aditzarekin komunztatzea. Horretarako, mendeko perpausaren absolutiboa behar duen argumentu bat erabili dut, ergatiboduna izanik *irudi* aditzarekin duela komunztadura argitze aldera. Lehen adibidea 21 lagunetatik 11k onartzen dute arazorik gabe, eta bigarrena 15 lagunek. Perpaus bien kasuan, lau lagunek besterik ez diote erabat onartezinak (*) direla.

b. *ergatiboa hirugarren pertsonatik kanpo agertzeaz*. Perpausokin egiaztatu nahi nuen ea mendeko perpausaren ustezko subjektua denak *irudi* aditzarekin komunztatu dezakeen hirugarren pertsona izan gabe. Hemen nabaria da lehen galdetegian ez nuela asmatu perpaus egokiak osatzerakoan, eta horregatik daude aldeak galdetegi bate-tik bestera, adibideak aldatu ditugun seinale:

- (70) a. zuk nekatuta zaudela ematen duzu (A)
b. nekatuta zaudela ematen duzu (B)
c. ematen duzu nekatuta zaudela (B)
d. zuk zeuk ere, ematen duzu nekatuta zaudela (A + B)

Erantzunak interesgarriak dira oso: A galdetegia erantzun zuten hamalau euskaldun zaharren artean 11 lagunek onartezina (*) iritzi zioten (70a) adibideari; 11 lagun horietariko 9k, hala ere, ontzat eman zuten (69b) adibidea. B galdetegiko (70b) adibidea zazpi lagunetik bik onartzen dute eta (70c) adibidea, berriz, hiruk. Kontuan hartuta B galdetegian zazpitik hiru lagunek onartzen zituztela (69a-b) adibideak, ez dago hainbesteko aldea hirugarren pertsonaren eta bigarrenaren artean, baina alde txikia egon, badago: (69a) adibidea zalantzazkotzat (?) duten B galdetegiko bi lagunek eurek zeharo onartezinak deritzete (70b-c) adibideei. (70d) adibidea, azkenik, 21 lagunetatik 10ek onartzen dute, ia hiztunen erdiak

²⁶ Hots, perpaus osagarriekin loturarik ez duten adibideak baztertu dira.

galdetegi biak batera hartuta. A galdetegian nabarmena da (70a) eta (70d) adibideen arteko desoreka: lehena 14/2k besterik ez dute onartzen; bigarrena, berriz, 14/7k. Ematen du, beraz, hemengo (70a) adibidea desegokia dela, zeren euskarak, *pro-drop* hizkuntza izanda, ez du ageriko subjektua (bereziki pertsona-izenordaina) larregi maite, subjektua aipatzeko arrazoirik (fokoa, mintzagaia) ez badago behintzat; (70a) adibidearen ordez (70b) adibidea eman bagenu, onarpen indizea handiagoa izan zitekeen beharbada (70d-ren emaitzak ikusita batez ere).

c. irudi *aditzak argumentu birekin*. Hurrengo perpausa *irudi* aditzak argumentu bi edukiko balitu bezala dago eraturta:

(71) Jonek Ana haurdun dagoela ematen du (A + B)

Hemen erantzunak nahiko esanguratsuak dira: 21 lagunetatik bakarrak onartzen du adibidea; gainerakoan artean, 19 lagunek onartezina (*) deritzote adibideari,²⁷ eta beste batek oso zalantzazkoa ('??').

d. *mendeko perpausako ustezko argumentuak* irudi *aditzaren subjektu*. Ondorengo adibideen bidez egiaztatu nahi izan nuen ea zenbat hiztunek onartzen duten *irudi* aditzaren subjektu gisa mendeko perpausetik mugitua dirudien eta subjektua ez den DS absolutibo edo datibo bat. Hirugarren pertsonak eta bigarrenak zertan berdin jokatu ez dutela eta, biekin osatu genituen adibideak:

- (72) a. Jonek ematen du norbaitek min egin diola (A + B)
 b. Jonek ematen du norbaitek jo egin duela (A + B)
 c. Ematen duzu norbaitek min egin dizula (A + B)
 d. Ematen duzu norbaitek jo egin zaituela (A + B)

Oraingo emaitzak azpimarratzekoak dira berriz ere: 21etatik 6 lagunek onartzen dituzte arazorik gabe (72a) eta (72b) adibideak, baina kopurua 2tara jaisten da (72c) eta (72d) adibideetan. Edozelan ere, (72a-b) *versus* (72c-d) kontraste honek sistematikoa da harreman bat: lehen bikotea onartu arren bigarrena onartzen ez duten hiztunek eurek onartu egiten dituzte lehenagoko (70d) bezalakoak. Xehekiago: A galdetegian hiru hiztun daude egoera horretan, eta hirurek onartzen dute (70d) adibidea bera; egia da horietariko bik ez dutela (70a) onartzen, baina ikusi dugunez horren arrazoiak adibide horren desegokitasuna bera izan liteke. B galdetegian hizkun bakarra dago (72a-b) onartu bai, baina (72c) zalantzan (?) eta (72d) oso zalantzan ('??') dauzkana; hiztun horrek, hala ere, erabat onartzen ditu (70b) eta (70d) adibideak, (70c) oso zalantzazkotzat ('??') daukan arren. Honek guztiak esan nahi du mendeko perpausuan ustezko subjektua den bigarren pertsona batek *irudi* aditzarekin komunztatzeak ez dakarrela nahitaez jatorriz datiboa edo osagarri absolutiboa den bigarren pertsona batek ere komunztatzea.

²⁷ Baten batek bekokia zimurtuko du honelako adibide bitxia ikusita; baina ondo pentsatuz gero, ez du zertan bitxia izan *eman* aditzak argumentu bi edukiz gero. Esanahia zera litzateke: «Jonen edo Jone-ren itxurak edo haren inguruko zerbaitek (pozik, kezkatuta... dagoelako, umeez hitz egiten hasi delako) adierazi-edo egiten du Ana haurdun dagoela». Jakina, bitxia iruditzen bazaizu, irakurle, zuretako aditz honek argumentu bi onartzen ez dituelako izango da.

4.3. Ondorioak

Ondorio modura, nik neuk behintzat, gutxienez lau (agian bost) hiztun mota bereizi behar direla ikusten dut:

a. Mutur batean *irudi* aditzen perpaus osagarrietan ergatiborik agertzea onartzen ez duten hiztunak daude. Galdeketan zehar lau hiztun aurkitzen ditugu sistematikoki ergatiboari ihes egiten diotenak. Hiztunok ez dute hemen aipaturako adibideetarik (69-72) bat bera ere onartzen; berauen gramatika badirudi *irudi* aditzek ingelesez bezala edo jokatzeko dutela perpaus jokatuak osagarri hautatzen dituztenean.

b. Beste mutur batean, Salaburuk deskribaturako hiztun mota dago, baina gutxiengo bakartia da; izan ere, inkestatutako hiztunetatik bakarra dugu Salaburuk deskribatu bezala zehatz-mehatz jokatzeko duena. Hiztun horrek hemen aipatu diren adibide guzti-guztiak onartzen ditu. Hiztun mota honendako esan beharko da *irudi* aditzak argumentu bi eduki ditzakeela.

c. Hirugarren hiztun multzo bat ergatiboa hirugarren pertsonan eta subjektua izanda bakarrik azaltzea onartzen dutenek osatzen dute. Hiztunok honelako paradigma bat edo osatzen dute:

- (73) a. Jonek nekatuta dagoela ematen du (= 69a)
 b. * nekatuta zaudela ematen duzu (= 70b)
 c. * ematen duzu nekatuta zaudela (= 70c)
 d. * Jonek Ana haurdun dagoela ematen du (= 71)
 e. * Jonek ematen du norbaitek min egin diola (= 72a)

Hiruzpalau hiztunek dute honelako joera bat.

d. Laugarren hiztun multzoa ergatiboa hirugarren pertsonan eta bestela onartzen dutenek osatzen dute (zazpi denetara); hala ere, ez dute onartzen *irudi* aditza argumentu bikotzat jotzea:

- (74) a. Jonek nekatuta dagoela ematen du (= 69a)
 b. nekatuta zaudela ematen duzu (= 70b)
 c. ematen duzu nekatuta zaudela (= 70c)
 d. * Jonek Ana haurdun dagoela ematen du (= 71)

Hiztun hauen erdiak baino gehiagok onartzen dute mendeko subjektua ez den argumentu bat ergatiboan agertzea, baina hirugarren pertsonakoa izan behar du:

- (75) a. Jonek ematen du norbaitek min egin diola (= 72a)
 b. * Ematen duzu baten batek min egin dizula (= 72c)

Tamalez, puntu honetan A eta B galdetegietako adibideak batetik bestera pixka bat aldatu izanak laugarren hiztun multzo honen izaera iluntzen eta desitxuratzen du; beharbada, zentzuzkoagoa litzateke multzo hau bitan banatzea: (75a) bezalakoak onartzen dituztenak, eta errefusatzen dituztenak.²⁸ Edozelan ere, korrespon-

²⁸ Badago hiztun bat (74d) onartu gabe (75a) eta (75b), biak, onartzen dituena. Beronentzat argumentu-igoerak ez dauka inolako murriztapenik.

dentzia argi bat aurkitzen dugu laugarren multzo honetan: hiztunek (75a) bezalakoak onartzu gero (74b-c) adibideak ere onartzu dituzte.

Aurreko multzoetan joera nabaria daukaten hiztunak aipatu ditut bakar-bakarrik; besteen kasuan, datuak nahasiagoak dira eta aparteko azterketa mereziko lukete. Lehen begiratu batean eta azterketa sakonago baten zain, esan behar dut ez dagoe-la hiztun motaren eta euskalkiaren arteko harreman zuzenik: Salaburuk deskribatu bezala jokatzeko duen hiztun bakarra mendebalekoa da; galdetegia erantzun zuten bi nafarrak lehen multzoko hiztunak ditugu, Salaburuk deskribatu zuen eruditik urrunen dagoen multzoa hain zuzen ere. Mendebaleko eta erdialdeko hiztunen artean ere denetariko joerak ikusten dira. Lehen galdetegiaren parte hartu zuten euskaldun berri gehienek (5/4), bestalde, lehen joera daukate, argi eta garbi.

4.4. Perpaus osagarriak eta subjektu-igoera

Amaitze aldera, artikulua honen hirugarren atalean eman dugun *irudi* aditzen hiztegi sarrera ekarri behar dugu gogora:

- (76) *irudi/eman*: [-ABS] (= 55)
 a. argumentu-egitura: -θ proposizioa
 b. kategoria-hautapena: perpaus txikia (DS, AdjS, IS...)

Ikusitakoak ikusita, hor aditzok perpaus osagarriak ere hartzen dituztela gaineratu behar da:

- (76') *irudi/eman*: [-ABS]
 a. argumentu-egitura: -θ proposizioa
 b. kategoria-hautapena: {perpaus txikia, KonpS}

Alegia: *irudi* aditzek proposizioa adierazten duen perpaus txikia edo perpaus osoa hautatzen dute osagarri.²⁹ Lehen hautapenak (a) adibidea sortuko du, bigarrenak (b):

- (77) a. [Jonek zintzoa] dirudib. [Jone zintzoa dela] dirudi

Beste hiztun gutxi batzuek (Salaburuk deskribatutako egoera), *irudi* aditzek goiko hiztegi sarreraz gain beste hau ere eduki dezakete:

- (78) *irudi*₂ («adierazi, itxura eman» adieran):
 argumentu-egitura: *bitartekoaleragilea*, proposizioa
 (79) Zeru horrek iduri du Bilbo sutan dagoela (Salaburu 1987d: 125)

Honezkerok, azaldu dugu (77a) adibidean zein den predikatu osagarria ergatiboan azaltzearen arrazoia: aditzak [-ABS] tasunari esker ezin du kasurik ezarri, eta horrenbestez perpaus DNB buruak ezarri ohi duen kasua isiotzen da *zintzo* predikatua-ren argumenturako, ergatiboa hain zuzen. (77b) perpaus, printzipioz, euskaraz ere Islapen Hatsarre Zabaldia indarrean dagoela aldarrikatu dut: hartara, DNB

²⁹ Gehitxoago zorrotzu beharko litzateke KonpS horren aipamena, perpausa *jokatua* eta *kompletiboa* dela adierazteko:

(i) * Jone nekatuta dagoen ematen du (ii) * Jone nekatuta egotea ematen du [-NZ]^[+DNB] tasunen bidez adierazi liteke (cf. Emonds 1992).

buruak ezarri behar duen kasu ergatiboa (eta Chomskyren arabera (1995: 4. kapitulu-
lua) *izen-tasuna*) izenordain betegarri baina isil batek jasoko du. Hau da:

- (80) a. pro_{Ebet} [Jone zintzoa dela] dirudi
 b. pro_{Ebet} [Jone zintzoa dela] ematen du

Horko pro_{E} hau ingelesezko *it* horren guztizko kidea genuke, perpausak behar duen subjektutasuna erkatzea beste helbururik ez daukan betegarria. Egia da zaila dela *ikusten ez den* izenordain bat badagoela onartzea, baina bestetik pentsatzekoa da ez dela kasualitate aditzok aditz laguntzaitzat *edun* hartzea, ergatibodun DSren bat dagoelarik erabiltzen den aditz laguntzailea hain zuzen, Albizuk (2001) argudiatu duen moduan.³⁰

Gakoa, saltsa honetan, galdera honetara laburbiltzen da: zerk egiten du zilegi hiz-
tun askorentzat betegarri horren ordez ageriko subjektu bat agertzea? Puntu honeta-
ra iritsita, irakurle, erantzuna euskaratik kanpo bilatu beharko dugu. Lehenengo eta
behin, badirudi mendeko perpausoko DS batek *aukera* daukala goiko perpausoko,
perpaus nagusiko, DNB buruari egotzi ohi zaizkion izen-tasuna eta kasu-tasuna
erkatzeko:

- (81) a. Jonek [t zintzoa dela] dirudi b. Jonek [t zintzoa dela] ematen du

Kasu honetan, ingelesez ez bezala, ezin dugu esan mugimendu hori beheko per-
pau-sean kasua ezin jasotzeagatik gertatu dela; izan ere, (81)-eko perpausak esaten
dituenak (80)-koak ere esaten eta onartzen ditu sarri.

Subjektu-igoerarako joera edo aukera hau ez omen da hain bitxia hizkuntzarteko
ikuspegitik (cf. Grosu eta Horvath 1984, Ura 1996); izan ere, Urak igoera perpaus
jokatu-etan gertatzen den dozentatik gora hizkuntza aipatzen ditu. Uraren igbo hiz-
kuntzaren adibide pare hau ikus dezagun:

- (82) a. Ó dí m kà Ézè huru Adá
 bera dirudi niri -la ikusi
 hitzez hitz: «niretzat badirudi Ezek Ada ikusi zuela»
 b. Ézè dí m kà ó huru Adá
 dirudi niri -la bera ikusi
 hitzez hitz: «niretzat Ezek dirudi Ada ikusi zuela» (Ura 1996: 72)

Ikusten denez, igbo hizkuntzan, mendeko subjektuak, bere perpausetik igo, eta
goragoko perpausaren subjektu modura jokatzan du mendeko perpausaren halako
kopia bat utziz. Bestetik, Chomskyk berak (1995: 285), tasun formalen eztabaidaren
testuinguruan, horrelako egoera bat aurreikusten du:

- (83) *Suppose that a language were to allow the construction (56) [= INF seems that John is
intelligent], but with only agreement checked in the embedded clause, not Case. Then rai-
sing should be possible. [...] Raising John to matrix subject, we derive (57) [= John INF
seems that t is intelligent], again with double agreement and double satisfaction of the
Extended Projection Principle, but with only one Case relation: in the matrix clause. [...]*

³⁰ Baina, era berean, *edun* aditz laguntzaileak ez du absolutiborik dagoenik inplikatzan, 3.2. azpiatalean
esan dudana bezala.

We expect the matrix subject in (57) to have the Case required in this position, which could in principle be distinct from nominative.

[Jo dezagun hizkuntza batek (56) egitura onartzen duela, baina mendeko perpau-sean komunztadura besterik ez dela erkatzen, Kasua erkatu barik. Orduan igoera gerta liteke... John goragoko subjektu gunera igoaz (57)-ko egitura erartortzen dugu, berriro ere komunztadura bikoitza eta Islapen Hatsarre Zabaldua bi biderrez erkatuta, baina Kasu harreman bakarrarekin... (57)-ko goiko subjektu horrek gune horretantxe dagokion Kasua edukitzea espero dugu, eta Kasu horrek ez du printzipioz zertan nominatiboa izan]

Chomskyren esanetan, DS baten kasua behin baino erkatzen ez den tasun formala den artean, ϕ -tasunak (pertsona-genero-numeroa) eta DNB buruaren subjektutasuna DS batek behin baino gehiagotan erka ditzakeen tasun formalak dira; lehena [-interpretagarria] da LF mailan, baina besteak [+interpretagarriak]; bestela esanda: lehenak DSak egituran dagokien lekuan azaltzen direla bermatzea beste helbururik ez du, baina ez du eraginik interpretazioan. Aztergai dugun (81)-eko egituran, igotzen den DSak komunztadura perpau bitan egin dezake, eta Islapen Hatsarre Zabaldua ere perpau bitan bete dezake, baina agertzen duen kasua goiko subjektu guneari ezarri ohi zaiona da, eta ez bere hasierako gunean zegokiona; horixe gertatzen da (81)-eko bikotean. Hemen emandako arrazoiengatik badakigu orain hiztegi ezaugarrien ondorioz ergatiboa baino ezin dela ezarri *irudi* aditzekin, eta horrexegatik aurkitzen dugu *Jonek* eta ez *Jone* (81)-eko adibideetan.³¹

Argumentu bat gora igotzeko aukera hau mailakatuta bezala azaltzen zaigu: hiztun batzuek ez dute onartzen; beste batzuek, berriz, bai, baina hirugarren pertsonarako soilik; beste batzuek hirugarren pertsona eta gainerakoetarako baino subjektuarekin soilik. Eskematikoki adierazita:

(84) Determinatzaile-sintagmen igoera *irudi* aditzetan

a. * \emptyset > 3 p > 2p... 1p b. * \emptyset > subjektua > objektua... zehar objektua

Mailakatze hau ezaguna da kasu eta komunztadura erlazioen ikerketan, hala gramatika orokorrean nola euskal gramatikan (cf. Ortiz de Urbina 1989, 1995), eta merezi luke agian azterketa sakonagoa, baina oraingoan hemen datu bat egiaztatzerako mugatuko naiz: Chomskyren arabera, Gramatika Unibertsalean, ekonomikoagoak dira mugimendurik gabeko egiturak mugimendua dakartenak baino. Alde horretatik, (80)-ko egiturak, perpau egitura elkartzea besterik eskatzen ez dutenak, *ekonomikoagoak* dira subjektuaren mugimendua edo igoera duten (81)-eko adibideak baino. Beraz, mailakatzeak bat egiten du ekonomiarekin: zenbat eta egitura ekonomikoagoa, orduan eta onarpen zabalagoa; zenbat eta pausu gehiago, orduan eta onarpen urriagoa.³²

³¹ Uraren (1996) arabera, hizkuntzak banatzen dituen parametroa hau da: igotzen den DSek izenordain-kopia bat uzten duen edo ez. Euskaraz, (81)-eko «t» hori mugitutako DS-aren *pro* antzeko kopia hutsa litzateke; Uraren arabera, LF mailan horrek erkatzen du mendeko perpau-sean dagokion kasutasun ahula.

³² Aitor dezadan igoera-eredu batzuk (e.g. 75a, ingelesezko *super-igoera* bezalakoak) azaldu gabe uzten ditudala. Honetan interesa duenak Ura (1994, 1996) lanetara jo beharko luke.

Determinatzaile-sintagmaren igoeraren analisia justifikatzeko ohiko argudio ezagunak eman daitezke: arestiko (80) eta (81) erabat baliokideak dira *igotako* DSaren kasua alde batera utzita, eta hiztun ia guztiek errefusatzeko dute (81)-eko adibidea argumentu bi baleuzka bezala eraikitzea; gainera, *irudi* aditzaren subjektu nor ageri den, mendeko perpausaren arabera erabakitzen da. Baina beste datu bi, gogobetegarriagoak zalantzarik gabe, eman ditzakegu igoera-analisia justifikatzeko: (2.1. azpi-talean azaldutako) zenbatzaileen interpretazio bikoitza, eta egitura kausatiboak. Bata eta bestea azter ditzagun.

Artikulu honen 2.1. azpiatalean azaldu dugunez, subjektuaren igoera gertatzen delarik zenbatzailedun izen-sintagma batek interpretazio edo irakurketa bi eragiten ditu, hasierako gunean edo igotako gunean interpretatzen den. *Irudi* aditzetan ageri diren ergatiboak mendeko perpausetik igo badira, orduan espero dugu zenbatzaile bat dagoelarik perpausak anbiguoak izatea, zenbatzailea jatorrizko gunean (mendeko perpausetan) edo igoeraren osteko gunean (perpaus nagusian) interpretatzen den. Nire informatzaileek hala baieztatzen dute. Ikus:

(85) Talde honetan [baten batek]_i [K_{onpS} t_i nirekin minduta dagoela] ematen du

Perpaus honen esanahia berdin izan daiteke «itxura denez baten bat nirekin minduta dagoela» zein «badago pertsona jakin bat itxura guztien arabera nirekin haserre dagoena». Lehen interpretazioan *eman* aditzak besarkadura dauka *baten bat* zenbatzailearen gainean (berau aztarnaren lekuan interpretatzen da-eta); bigarrean, zenbatzaileak dauka besarkadura *eman* aditzaren gainean (zenbatzailea goiko perpausaren subjektu gunean interpretatzen da).³³ Ohar zaitez, irakurle, mugimendurik ezean bigarren interpretazioa besterik ez genukeela izango. Zeharkako frogak garrantzitsu bat badaukagu, hortaz, igoera analisia ontzat emateko.³⁴

Bigarrenez, arestiko (81)-eko adibideen igoera-analisia beste datu batek berresten du: Kaynek (1975) eta Torregok (1996) nabarmendu duten bezala, aditz arazleak eta igoera-aditzak bateraezinak izaten dira; arrazoia ez dago argi, baina aditz arazlearen osagarria subjektu-igoerarako lekurik uzten ez duen AS soila izategarik gerta liteke bateraezintasun hori. Hartara, honelako egitura batek ezinezkoa izan beharko du:

(86) [AS Jonek [K_{onpS} t nekatuta dagoela] eman]_{AS} + arazi

³³ Interpretazio biak gaitzak dira «harrapatzen», baina ohartxo honek lagun dezake biak bereizten. Jo dezagun Clemente entrenatzaileak prentsa irakurri duela, eta susmo txarra hartu duela. Aldageletan, hurrengo entrenamendu saioa hasi aurretik, arestiko perpausa esan lezake, amaiera banarekin:

- (i) Talde honetan baten batek [t nirekin minduta dagoela] ematen du;
 - a. minduta dauden guztiak altxatu, eta zergatik dauden minduta azaldu dezatela nahi dut, guztion aurrean.
 - b. minduta dagoen hori altxatu bedi, eta zergatik dagoen minduta azaldu dezatela nahi dut, guztion aurrean.

Lehen testuinguruan, entrenatzaileak susmatu du baten bat minduta egon daitekeela, baina ez daki nor den edo diren. Bigarrean, entrenatzaileak susmatu du pertsona jakin bat dagoela minduta, eta nahi du pertsona jakin horrek azalpenak ematea.

³⁴ Elordietak ere (2001) antzeko datuak ematen ditu Nor-Nori-Nork aditzetako ergatibo-absolutibodati hurrenkera eratorriaz; mugidaren ondorioz, zenbatzailearen bat biltzen duen DS absolutibodati irakurketa bi eduki ditzake.

Datuek egitura ezinezkoa dela egiaztatzen dute:

- (87) a. * zuzendariak Joneri [_{KonpS} t nekatuta dagoela] emanarazi dio
 b. * zuzendariak Joneri [_{KonpS} t nekatuta dagoela] irudiarazi dio

(87a) adibidea ez da gramatikala, eta (87b) ere ez; ez behintzat lehenaren kideztat ulertuta.³⁵ Igoera aditzak ez diren aditz iragankor arruntekin, ez dago arazorik, eta AS barruan sortu ohi den ergatiboa datibo bihurtzen da:

- (88) a. [_{AS} Jonek [_{KonpS} (bera) nekatuta dagoela] esan]_{AS} + arazi
 b. Zuzendariak Joneri [_{KonpS} (bera) nekatuta dagoela] esanarazi dio

Laburbilduz, orduan, datu bi dauzkagu igoera-analisisa baieztatzeko: zenbatzaile-jokabidea, eta aditz arazleekiko bateraezintasuna.³⁶ Kontu asko geratzen dira ikerkizun, baina gure ekarpena hementxe amaituko dugu.

5. Amaiera

Irudi aditzen azterketa amaitutzat jotzen dut. Laburbil dezagun, bada: artikulua honetan erakutsi dut *irudi* aditzak ez direla iragankorrak edota ezergatiboak (*aktiboak*), euren subjektua ergatiboa eta guzti azaleratzen den arren. Hainbat argudio (predikatuen izaera nabarra, komunztadurarik eza, eratorpen morfologiarekiko jokabidea, TOGEN egiturak eta abar) eman dugu *irudi* aditzen predikatu osagarria aditzaren barne argumentu absolutiboa delako hipotesia baztertzeko, eta predikatu osagarri horrek eta subjektuak osatzen duten perpaus txikia proposatu dugu *irudi* aditzen osagarri bakarizat. *Irudi* aditzetan ergatibo kasu marka agertzea aditzok hiztegitik zehaztuta dakarten [-ABS] tasunaren eta Nahitaezko Kasu Parametroaren ondorioztat jo dugu. Azkenik, *irudi* aditzen perpaus osagarriak aztertu ditugu; argiegi ez dauden arrazoiengatik euskaldun batzuek, *irudi* aditzek perpaus osagarriak hautatzen dituztelarik, perpaus nagusiaren subjektua pro_E delakoaren, hots subjektu betegarri baten, bidez adierazi beharrean mendeko perpausko DS baten igoeraren bidez adierazten dute, hartara *ekonomikoagoa* dirudien bidea (izenordain betegarri bat txertatzea) saihestuz. DS-aren igoera hori aldatu egiten da hitzunik hitzun eta hitzun multzo bat baino gehiago dago, azaldu dugunez. Igoera-eredu bat baino gehiago izatea ere deigarria da: zer dela eta hain jokabide nabarra?

Nire irudipena da gertakari honen atzean *Hatsarreak eta Parametroak* ikermoldean egiten den bereizketa bat datzala: gramatika-funtsaren eta gramatikaren inguruma-

³⁵ (87b) adibidea bera ondo dago, jakina, «zuzendariak bultzatu du Jone (bera) nekatuta dagoela uste izatera» irakurketarekin, baina horren azpian «Joneri (bera) nekatuta dagoela iruditzen zaio» dago, inolako igoerarik gabe.

³⁶ Itxura denez, *clausal idioms* direlakoan argudioak ez du balio euskaraz. Hemen esaera bi hartu ditut eta dagokien *igoeradun* adibidea osatu dut; emaitza nahiko eskasa da:

- i. a. Hor etxian aspaldixan apopillo ugari dabil (= sagu ugari dago)
- b. ?? Apopilluek hemen ibili badabizela emoten dabe
- ii. a. Goizeko hamaiketan arnasia gastau jako (= hil da)
- b. * Ez dakigu seguru baña arnasiak emoten dau gastau jakola

Neure esker ona erakutsi nahi diot Koldo Zuazori datu hauek argitzeagatik.

riaren (*core grammar* eta *periphery* ingelesez) arteko bereizketa. Lehena, Gramatika Unibertsalaren gauzapean zehatz bat da, hiztun idealizatu batek barneratu duen hizkuntz jakintza multzo trinkoa; bigarrena, berriz, jakintza horretan ageri diren salbuespenak, hizkuntzaren historiaren ondorio hutsak izan daitezkeen bitxikeriak, eskolartzean ikasitako egitura bereziak, eta abar. Baliteke *irudi* aditzen jokabidearen zati handi bat *periferikoa* izatea, aditzok gramatikaren ingurumariarekin elkartu ohi diren ezaugarri askotxo agertzen dute-eta: hiztun askok argi eta garbi aitortzen dute *irudi* aditza bera (edo aditz joko gehiena behintzat) eskolan ikasi dutela; sarri, hizkera bereko hiztunak ez dira ados jartzen *irudi* edo *eman* aditzak erabiltzen dituzten erabakitzerakoan; eta bata edo bestea erabilita ere, zalantzak eta desadostasunak ageri dira halako predikatu osagarria zilegi den edo ez erabakitzerakoan. Ergatibokomunztaduraren aurrean sumatzen diren aukera horiek guztiak ere periferikotasun honen zantzatzat har litezke, beraz.

Amaitu, apaltasun ohar batekin amaitu nahi dut: lan honen luzeak aditzera eman dezakeenaren kontra, (gramatikaren ikerketan ohi den bezala) gehiago da jakinikizuna jakinekoa baino, eta hemen egin dudan urratsa gehiago jakiteko norabide horretan kokatzen dut. Neure proposamena *Nahitaezko Kasuaren Parametroa* zuzentzat jo nahian garatu dut, baina, berez, parametro hori berori okerra izan liteke. Edozelan ere, parametro horrek iradokitzen duen joeraren aurka doa ergatibodun *irudi* aditzak iragangaitzat jotzea. Azken finean, Nahitaezko Kasuaren Parametroak aurreikusten du euskara bezalako hizkuntza (ustez) ergatibo batean ez direla Burzioren orokorpenaren eraginak antzemango; orokorpen horren arabera, kasu objektiboa ezartzeko, kanpo eta barne argumentua behar dira, eta argumentu bakarra egonik, kasu subjektiboa ezarriko da; kasu subjektiboa, hortaz, ez du objektiboaren agerpenak baldintzatzen. Euskarak, orokorrean, parametroaren kontrako balioa dauka, eta kasu objektiboa ezartzeko, nahikoa da argumentu bakarra izatea; kasu subjektiboa agertzeko, argumentu bi behar dira; kasu subjektiboa kasu objektiboaren agerpenak baldintzatzen du. *Irudi* aditzak salbuespen dira honetan,³⁷ hain zuzen ere Burzioren orokorpena beteaz jokatzeko dutelako. Baina, aurreko paragrafoaren amaieran iradoki dudan moduan, aditzok gramatikaren ingurumarian kokatzen bada, ez da harrizkoa parametroaren joeratik aldentzea: periferikoak izatearen ondorio zuzena litzateke jokabide hori.

Bibliografia

- Albizu, P., 2001, «Sobre la distribución sintáctica de las formas finitas del verbo vasco: condicionamiento léxico y sintáctico», *ASJU*-ko ale honetan, 67-108.
- Artiagoitia, X., 1995, «*Garri* atzizkiaren izaera bikoitzaz: zergatik den maitagarria bezain mingarria», *ASJU* 29: 2, 355-405.
- _____, 2000, «Eratorpen morfologia: oharrak aditz ezergatiboei buruz», Udako Euskal Unibertsitatean irakurritako txostena.

³⁷ Salbuespen egoeran egon daitezkeen gainerako aditzen azterketa zorrotza beharko genuke: *etsi*, *funtzionatu*, *irakin*, *iraun*, *kurritu*... Hauetariko batzuk iragankor hutsak dira beharbada, eta beste batzuk, zerrendaren laburra ikusita behintzat, erabat periferikoak. *Irakin* aditzaren kasuan, nik neuk bidezkoa ikusten dut, *irudi* aditzen moduan, [-ABS] tasunaren bidez aztertzea.

- _____, 2001, «Seemingly ergative and ergatively seeming», in J. Herschensohn, K. Zagona eta E. Mallén (arg.), *Features and Projections in French and Spanish. Essays in honor of Heles Contreras*, Philadelphia: John Benjamins, 1-22.
- Azkarate, M., 1995, «Sobre los compuestos de tipo 'sustantivo + sust/adj deverbal' en euskera», in P. Goenaga (arg.), *De Grammatica Generativa*, Donostia: ASJU-ren Gehigarriak, 39-50.
- Belleti, A. eta L. Rizzi, 1988, «Psych verbs and Theta Theory», *NLLT* 6, 291-352.
- Burzio, L., 1986, *Italian Syntax. A Government and Binding Approach*, Dordrecht: Reidel.
- Chomsky, N., 1981, *Lectures on Government and Binding*, Dordrecht: Foris.
- _____, 1986, *Knowledge of Language*, New York: Praeger.
- _____, 1995, *The Minimalist Program*, Cambridge MA: MIT Press.
- _____, 2000, «Minimalist Inquiries: the Framework», in R. Martin, D. Michaels eta J. Uriagereka (arg.), *Step by Step. Essays on Minimalist Syntax in Honor of Howard Lasnik*, Cambridge MA: MIT Press, 89-155.
- _____, 2001, «Derivation by Phase», in M. Kenstowicz (arg.), *Ken Hale. A Life in Language*, Cambridge MA: MIT Press, 1-52.
- _____, eta H. Lasnik, 1993, «Principles and Parameters Theory», in J. Jacobs, A. von Stechow, W. Sternefeld eta T. Vennemann (arg.), *Syntax. An International Handbook of Contemporary Research*, Berlin: Walter de Gruyter.
- Elordieta, A., 2001, *Constituent Permutation and Verb Movement in Basque*, Leiden University-ko doktorego tesia.
- Emonds, J., 1992, «The Autonomy of the (Syntactic) Lexicon and Syntax: Insertion Conditions for Derivational and Inflectional Morphemes», in Lakarra eta Ortiz de Urbina (arg.), 91-118.
- Euskaltzaindia, 1987, *Euskal Gramatika. Lehen Urratsak-II*, Bilbo: Euskaltzaindia.
- _____, 1993, *Euskal Gramatika Laburra: Perpaus Bakuna*, Bilbo: Euskaltzaindia.
- Fernández, B., 1997, *Egiturazko kasuaren erkaketa euskaraz*, EHUko doktorego tesia.
- Fernández Lagunilla, M. eta A. Anula, 1995, *Sintaxis y Cognición: Introducción al conocimiento, el procesamiento y los déficits sintácticos*, Madril: Síntesis.
- Gómez, R. eta K. Sainz, 1995, «On the Origin of the Finite Forms of the Basque Verb», in J. I. Hualde, J. A. Lakarra eta R. L. Trask (arg.), *Towards a History of the Basque language*, Amsterdam: John Benjamins, 235-74.
- Grosu, A. eta J. Horvath, 1984, «The GB theory and raising in Rumanian», *LI* 15, 348-53.
- Hiriart Urruty, J., 1995, *Gontzetarik jalgiaziak*, I. Caminoren edizioa, Zarautz: Klasikoak.
- Holmer, A., 1999, «An active analysis of Basque ergativity», *FLV* 81, 189-225.
- Hornstein, N., 1995, *Logical Form*, Oxford: Blackwell.
- _____, 1999, «Minimalism and quantifier raising», in S. D. Epstein eta N. Hornstein (arg.), *Working Minimalism*, Cambridge MA: MIT Press, 45-75.
- Hualde, J. I. eta J. Ortiz de Urbina (arg.), 1993, *Generative Studies in Basque Linguistics*, Amsterdam: John Benjamins.
- Igerabide, J. K., 1999, *Hamabi galdera pianoari*, Zarautz: Alberdania.
- Kayne, R., 1975, *French Syntax*, Cambridge MA: MIT Press.
- Laka, I., 1993a, «Unergatives that assign Ergative, Unaccusatives that assign Accusative», in J. Bobaljik eta C. Phillips (arg.), *Papers on Case & Agreement I*, Cambridge MA: MIT Working Papers in Linguistics, Volume 18, 149-72.
- _____, 1993b, «The Structure of Inflection: A case study in X⁰ syntax», in Hualde eta Ortiz de Urbina (arg.), 21-70.
- _____, 2000, «Thetablind Case. Burzio's Generalization and its Image in the Mirror», in E. Reuland (arg.) *Arguments and Case*, Amsterdam: John Benjamins, 103-29.
- Lakarra, J. eta J. Ortiz de Urbina (arg.), 1992, *Syntactic Theory and Basque Syntax*, Donostia: ASJU-ren Gehigarriak 27.

- Lasnik, H., 1999, «Chains of Arguments», in S. D. Epstein eta N. Hornstein (arg.), *Working Minimalism*, Cambridge MA: MIT Press, 189-215.
- Levin, B., 1983, *On the nature of Ergativity*, MIT-ko doktorego tesia.
- Maling, J. eta R. A. Sprouse, 1995, «Structural Case, Specifier-Head Relations, and the Case of Predicate NPs», in H. Haider, S. Olsen, eta S. Vikner (arg.), *Studies in Comparative Germanic Syntax*, Dordrecht: Kluwer, 167-86.
- May, R., 1977, *The Grammar of Quantification*, MIT-ko doktorego tesia.
- , 1985, *Logical Form. Its Structure and Derivation*, Cambridge MA: MIT Press.
- Mitxelena, K., 1988, *Euskal idazlan guztiak I*, Bilbao: Klasikoak.
- Moro, A., 1997, *The Raising of Predicates*, Cambridge: Cambridge U. P.
- Ormazabal, J. eta J. Romero, 1998, «On the Syntactic Nature of the *me-lui* and the Person-Case Constraint», *ASJU* 32: 2, 415-33.
- Ortiz de Urbina, J., 1989, *Parameters in the Grammar of Basque*, Dordrecht: Foris.
- , 1995, «Datibo komuntzaduraren gainean», in R. Gómez eta J. Lakarra (arg.), *Euskal Dialektologiako Kongresua*, Donostia: ASJU-ren gehigarriak, 579-88.
- Oyharçabal, B., 1989, «Izenordain espletiboak eta euskal aditzaren morfologia», in P. Salaburu (arg.), 109-119.
- , 1992, «Structural Case and Inherent Case Marking: Ergaccusativity in Basque», in Lakarra eta Ortiz de Urbina (arg.), 309-42.
- , 1993a, «Verb agreement with Non Arguments: On allocutive agreement», in Hualde eta Ortiz de Urbina (arg.), 89-114.
- , 1993b, «Notion d'objet et cas absolutif en basque», in *Le gré des langues* 5, 30-49.
- , 1994, «Contribution de la comparaison typologique à une analyse des rapports ergativité-(in)transitivité en basque», in J-B. Orpustan (arg.), *La langue basque parmi les autres (Influences et comparaison)*, Baigorri: Izpegi, 115-48.
- Pesetsky, D., 1995, *Zero Syntax*, Cambridge MA: MIT Press.
- Radford, A., 1988, *Transformational Grammar*, Cambridge: Cambridge U.P.
- , 1997, *Syntax. A minimalist introduction*, Cambridge U.P.
- Rijk, R. de, 1972, «Partitive Assignment in Basque», *ASJU* 6, 130-73.
- , 1995, «Basque manner adverbs and their genesis», *ASJU* 29: 1, 53-82.
- Salaburu, P. (arg.), 1987a, *Sintaxi Arazoak*, Donostia: EHU.
- , (arg.), 1987b, *Euskal Morfosintaxia eta Fonologia. Eztabaida gaiak*, Bilbao: EHU.
- , 1987c, «IS-aren mugimendua», in P. Salaburu (arg.), 1987a, 65-80.
- , 1987d, «Euskal perpausaren egitura», in P. Salaburu (arg.), 1987b, 103-28.
- , (arg.), 1989, *Sintaxi teoria eta euskara*, Donostia: EHU.
- Sarasola, I., 1996, *Euskal Hiztegia*, Donostia: Kutxa.
- Stowell, T., 1978, «What was there before there was there», *CLS* 14, 458-71.
- , 1981, *Origins of Phrase Structure*, MIT-ko doktorego tesia.
- , 1983, «Subjects across categories», *The Linguistic Review* 2, 285-312.
- Torrego, E., 1996, «Experiencers and Raising Verbs», in R. Freidin (arg.), *Current Issues in Comparative Grammar*, Dordrecht: Kluwer, 101-20.
- Ura, H., 1994, «Varieties of raising and the feature-based bare phrase structure theory», *MIT occasional papers in Linguistics* 7, Cambridge MA: MITWPL.
- , 1996, *Multiple Feature-Checking: A Theory of Grammatical Function Splitting*, MIT-ko doktorego tesia.
- Williams, E., 1983, «Against Small Clauses», *LI* 14, 287-308.
- , 1994, *Thematic Structure in Syntax*, Cambridge MA: MIT Press.
- Zabala, I., 1993, *Predikazioaren Teoriak Gramatika Sortzailean (Euskararen kasua)*, EHUKo doktorego tesia.
- , eta J. C. Odriozola, 1994, «'Adjektiboen' eta 'adberbioen' arteko muga zehatzik eza», *ASJU* 28: 2, 525-41.